

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

EKONOMİK GÖRÜNÜM

Kasım 2022

Son Güncelleme Tarihi: 13.12.2022

Not: Sunumda yer verilen veri, görüş ve değerlendirmeler, hiçbir kişi, kurum veya kuruluşa herhangi bir taahhüt içermemekte olup sadece bilgi amaçlıdır.

A- MAKROEKONOMİK GELİŞMELER.....	3
B- MAKROEKONOMİK GÖRÜNÜM.....	21
C- DIŞ TİCARETTE GELİŞMELER	28
1) MAL TİCARETİ.....	29
2) ULUSLARARASI HİZMET TİCARETİ.....	41
D- YATIRIM ORTAMI	52
E- SERBEST BÖLGELER.....	58
F- İKİLİ, BÖLGESEL, ÇOKLU ve ÇOK TARAFLI TİCARET	64

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

A- MAKROEKONOMİK GELİŞMELER

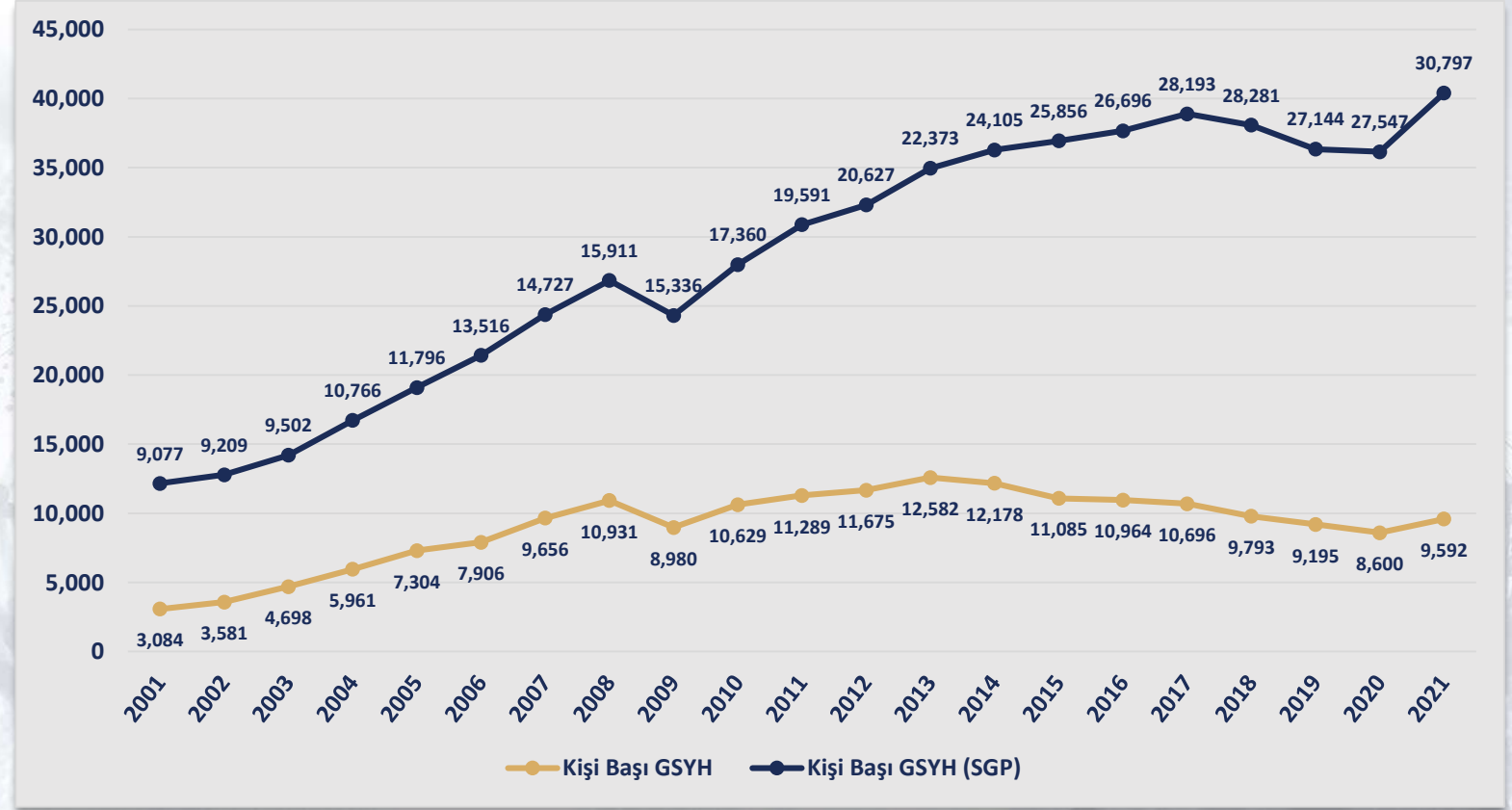
Temel Ekonomik Göstergeler

	2000	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
GSYH ARTIŞI, Zincirlenmiş Hacim Endeksi , %	6,9	8,4	6,1	3,3	7,5	3,0	0,9	1,9	11,4
GSYH, Cari Fiyatlarla, Milyar TL	171	1.168	2.351	2.627	3.134	3.759	4.312	5.048	7.249
GSYH, Cari Fiyatlarla, Milyar \$	273	777.5	867	869	859	797	759.3	717.1	807.1
NÜFUS, Bin Kişi	64.269	73.142	78.218	79.278	80.313	81.407	82.579	83.385	84.147
KİŞİ BAŞINA GSYH, Cari Fiyatlarla, \$	4.249	10.629	11.085	10.964	10.696	9.793	9.195	8.600	9.592
İHRACAT (GTS, F.O.B.), Milyon \$	-	-	151	149.2	164.5	177.2	180.8	169.6	225.2
İHRACAT(GTS)/GSYH,%	-	-	17,4	17,2	19,1	22,2	23,8	23,7	28,1
İTHALAT (GTS, C.I.F.), Milyon \$	-	-	213.6	202.2	238.7	231.2	210.3	219.5	271.4
İTHALAT(GTS)/GSYH, %	-	-	24,6	23,3	27,8	29,0	27,7	30,6	33,8
İHRACATIN İTHALATI KARŞILAMA ORANI (% GTS)	-	-	70,7	73,8	68,9	76,6	86	77,3	83
SEYAHAT GELİRLERİ, Milyar \$	7,6	22,6	25,1	26,0	28,8	30,4	27,3	19,1	23,0
DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR (GİRİŞ), Milyar \$	1	9,1	19,3	13,8	11	12,5	9,6	7,8	13,3
CARİ İŞLEMLER DENGESİ/GSYH, %	-3,6	-5,7	-3,1	-3,1	-4,7	-2,5	1,4	-4,4	-0,9
İŞGÜCÜNE KATILMA ORANI, %	-	46,5	51,3	52	52,8	53,2	53	49,3	51,4
İŞSİZLİK ORANI, %	-	11,1	10,3	10,9	10,9	11	13,7	13,2	12
İSTİHDAM ORANI, %	-	41,3	46	46,3	47,1	47,4	45,7	42,8	45,2
TÜFE, (On iki aylık ortalamalara göre değişim) (%)	-	8,6	7,7	7,8	11,1	16,3	15,2	12,28	19,6

- Kişi başı Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYH), 2021 yılında, 2002 yılına göre yaklaşık 2,6 katına çıkarak 3.608 dolardan 9.592 dolara yükselmiştir.
- Satın Alma Gücü Paritesi (SGP) göre, 2021'de kişi başı GSYH, 30.797 dolar olmuştur.

Kişi Başına Düşen GSYH, ABD Doları

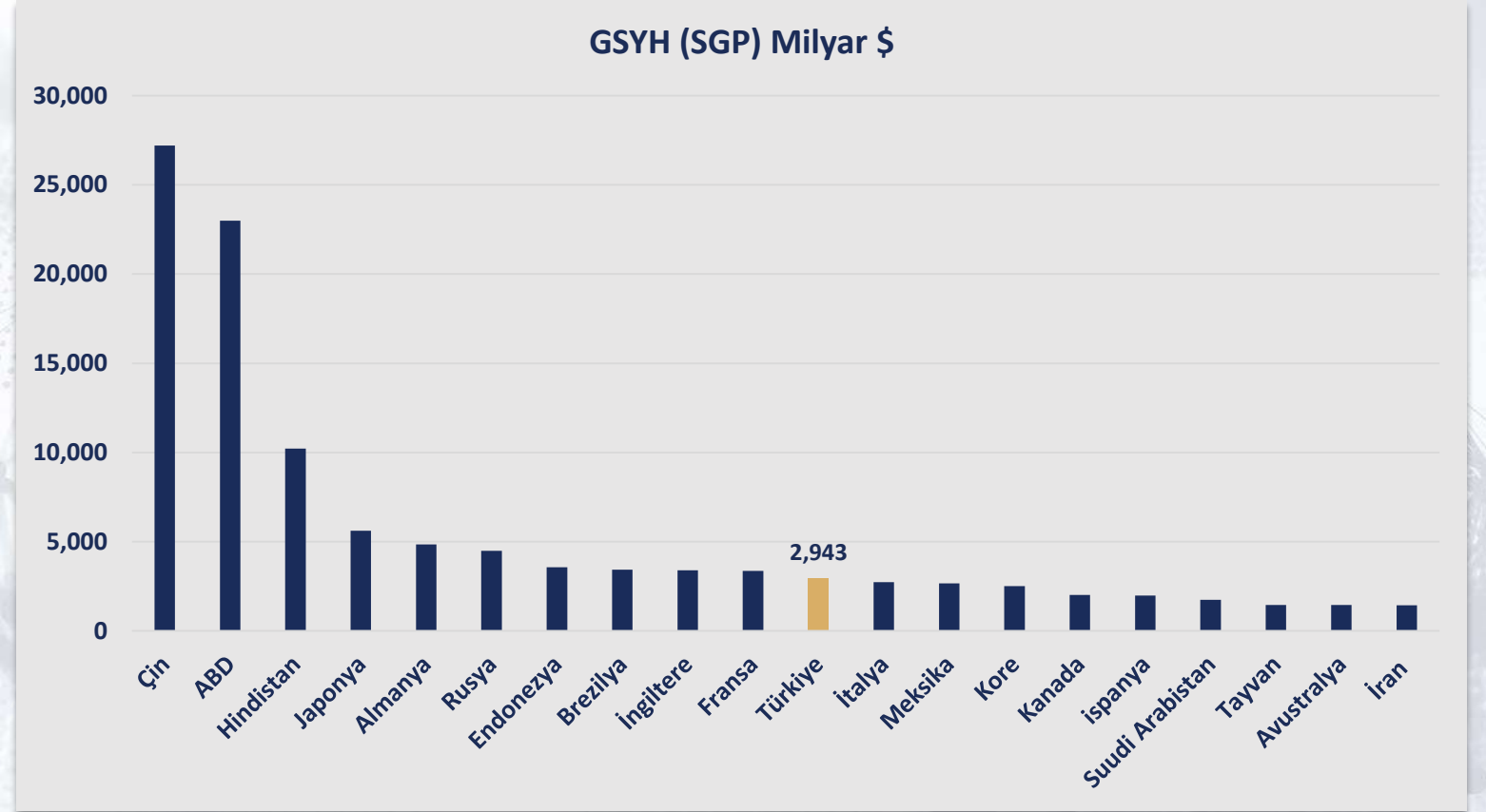

Kaynak: TÜİK

Dünya'nın En Büyük 20 Ekonomisi (Satın Alma Gücü Paritesine (SGP) Göre GSYH)

- 2021 yılı itibarıyla satın alma gücü paritesine (SGP) göre GSYH sıralamasında Türkiye, Dünya'nın 11. Avrupa'nın 4. büyük ekonomisidir.

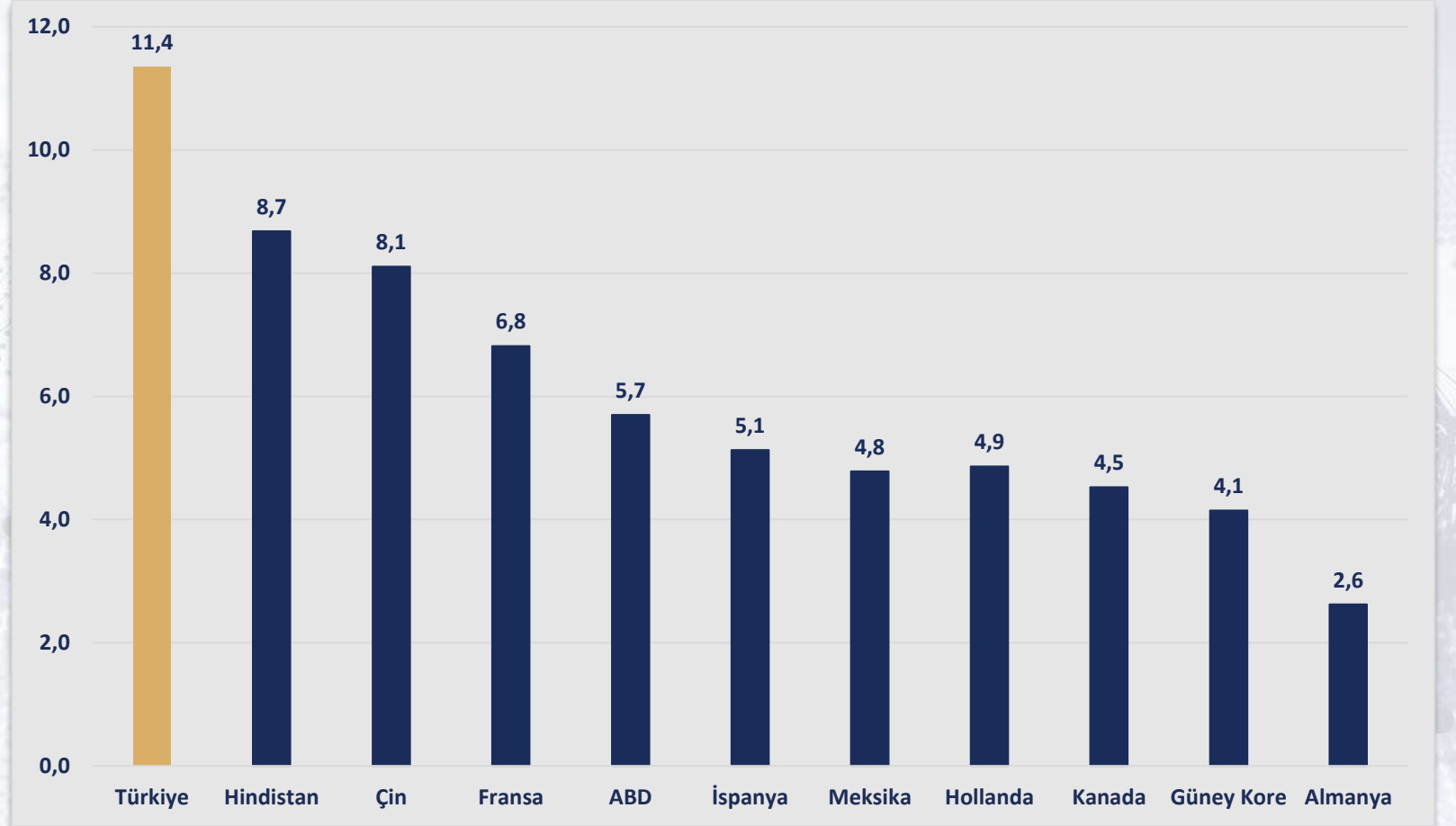

Kaynak: IMF

- Türkiye ekonomisi 2021 yılında %11,4 oranında büyümüştür.

Başlıca Bölgeler ve Ülkeler İtibarıyla GSYH Değişimleri (%) (2021)

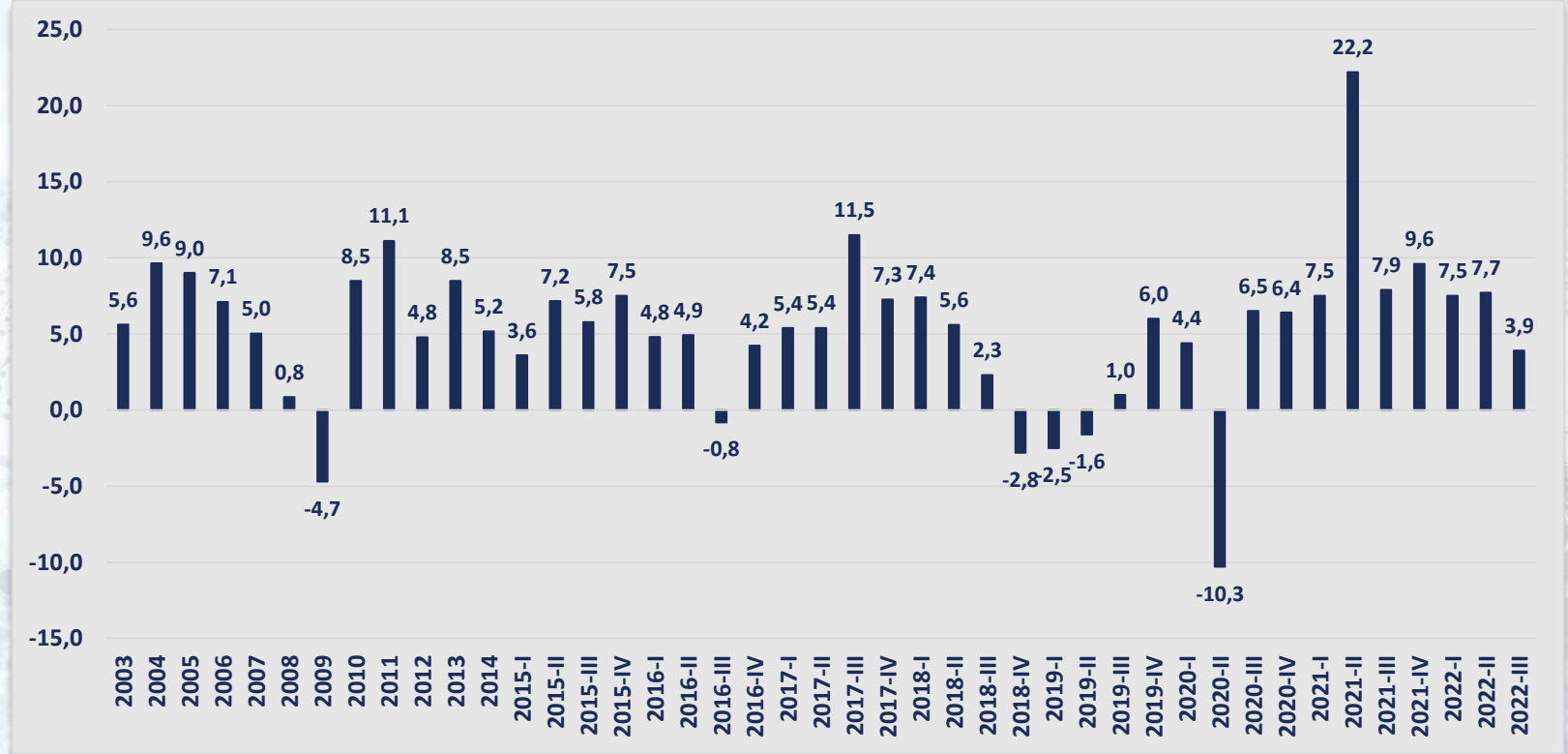

Kaynak: IHS Markit, Bureau of Economic Analysis

- Türkiye ekonomisi 2022 yılının üçüncü çeyreğinde geçen yılın aynı dönemine göre %3,9 oranında büyümüştür.
- 2003-2021 döneminde ise Türkiye ekonomisinde yıllık ortalama %5,5 oranında büyüme kaydedilmiştir.

Dönemler İtibarıyla GSYH Büyüme Oranları (%)

Yıllık Artışlar

Kaynak: TÜİK

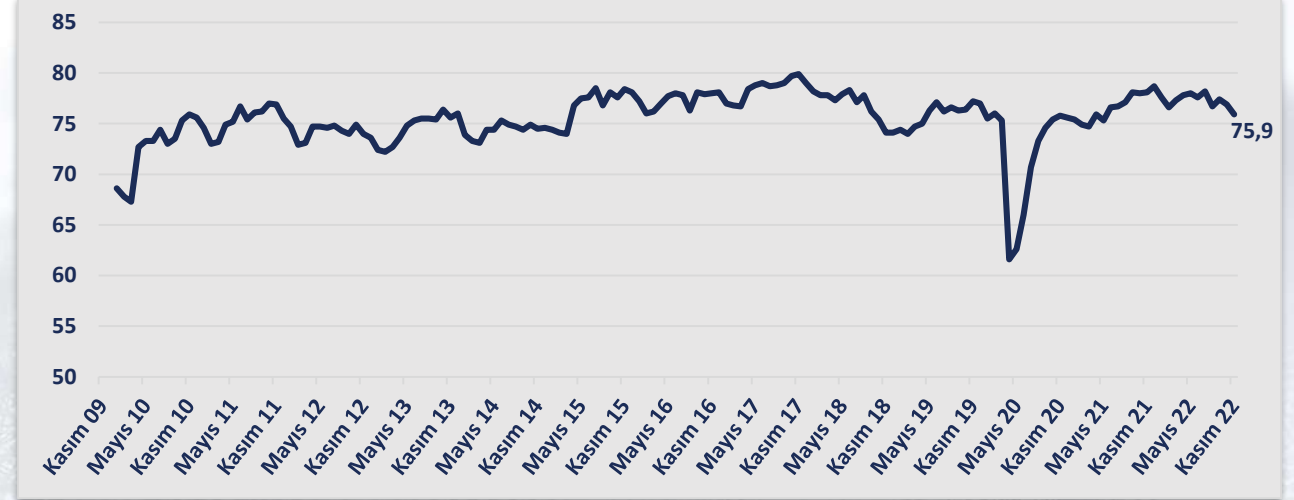

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

MAKROEKONOMİK GELİŞMELER

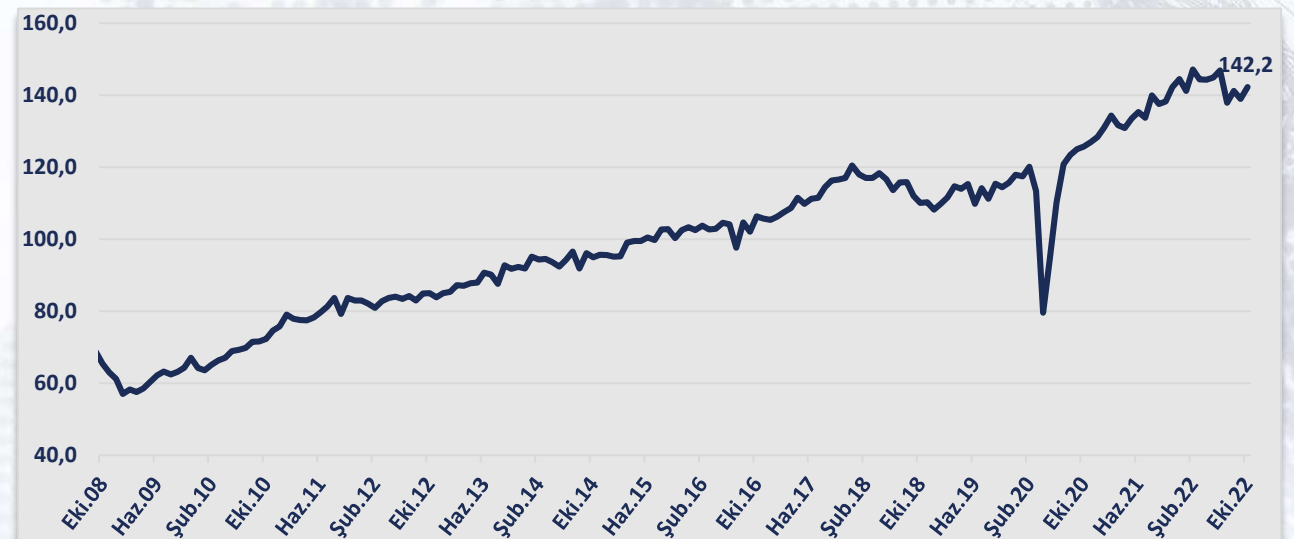
- 2022 yılı Kasım ayında, İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı; yıllık bazda 2,20 puan azalış, aylık bazda ise 1 puan azalma ile %75,9 seviyesinde gerçekleşmiştir.
- 2022 Ekim ayında mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış sanayi üretimi endeksi bir önceki aya göre %2,4 oranında artarken, takvim etkisinden arındırılmış sanayi üretim endeksinde ise bir önceki yılın aynı ayına göre %2,9 oranında artış gerçekleşmiştir.

İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı (%)

Kaynak: TCMB

Sanayi Üretim Endeksi*

*Mevsim ve Takvim Etkilerinden Arındırılmış Endeks (2015=100)

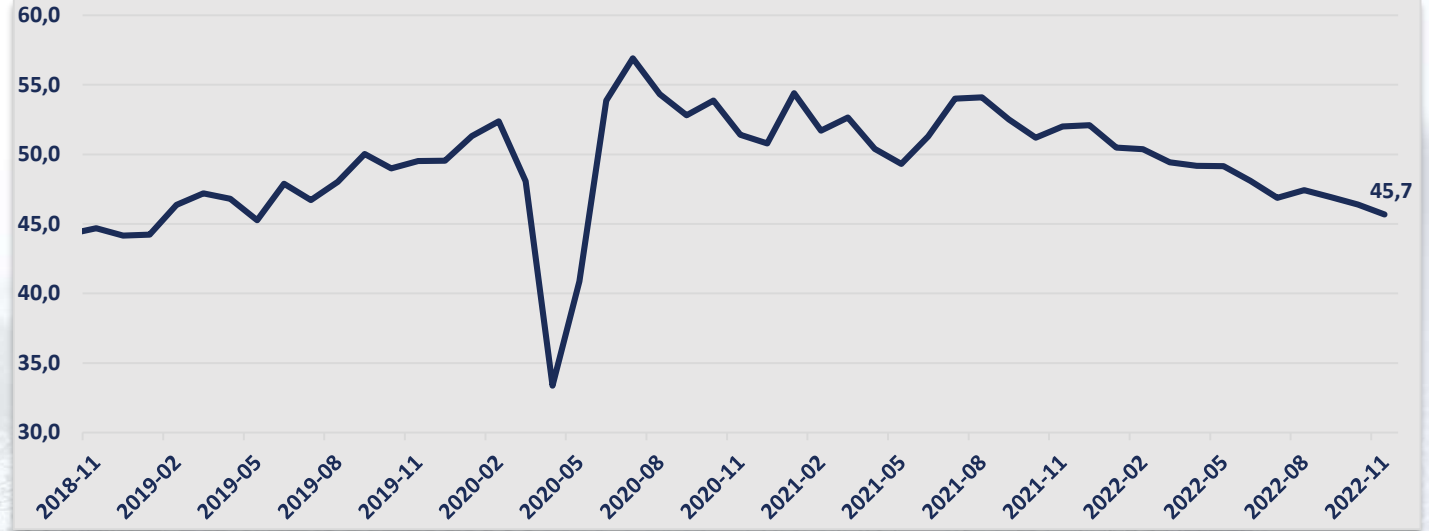
T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

MAKROEKONOMİK GELİŞMELER

➤ PMI, 2022 yılı Kasım ayında 45,7 olarak gerçekleşmiştir.

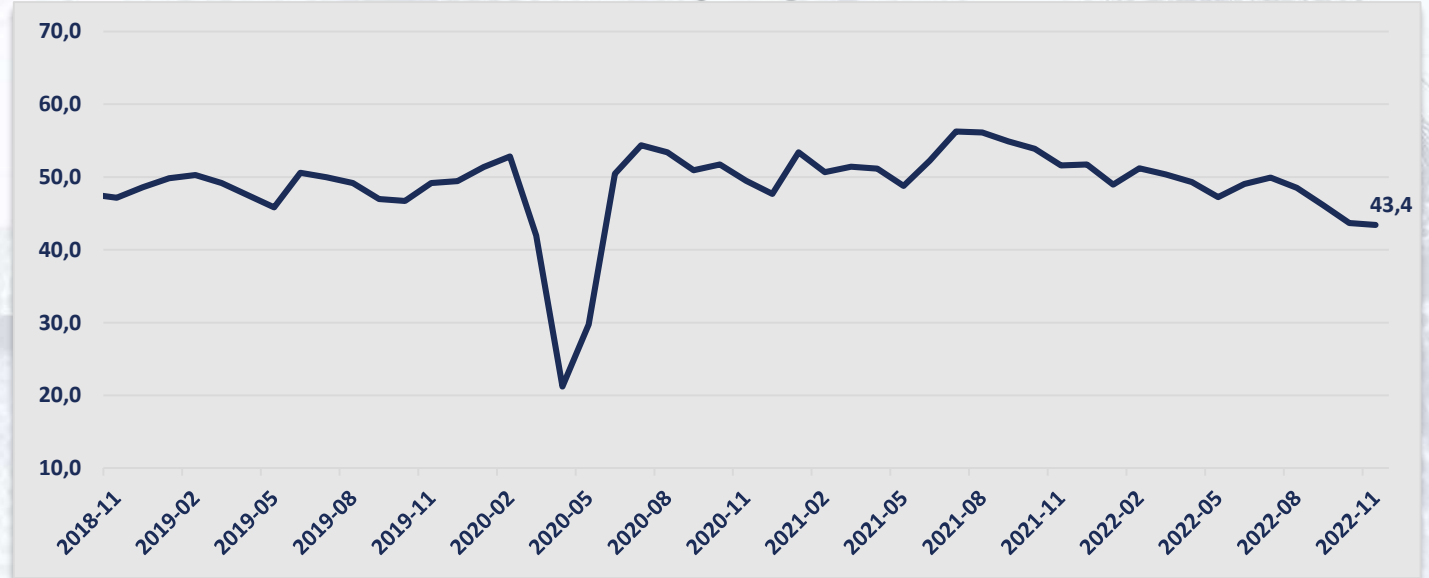
➤ Yeni ihracat siparişleri endeksi Kasım ayında 43,4 olarak gerçekleşmiştir.

Satın Alma Yöneticileri Endeksi (PMI)

Kaynak: TCMB

Yeni İhracat Siparişleri Endeksi

Kaynak: Markit Economics

• Endeksin 50 değerinin üzerinde olması imalat sanayinde iyileşmeye işaret ederken 50'nin altında olması kötüleşmeyi ifade etmektedir.

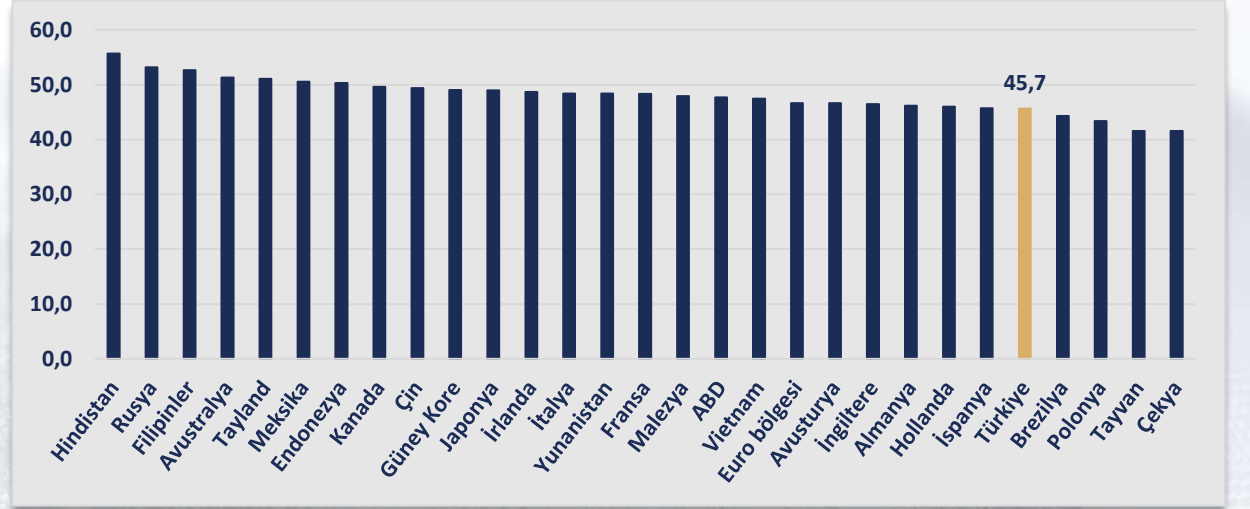
T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

MAKROEKONOMİK GELİŞMELER

2022 Kasım Ayında Türkiye'nin PMI Endeksi 45,7 ile eşik değerin altında gerçekleşmiştir.

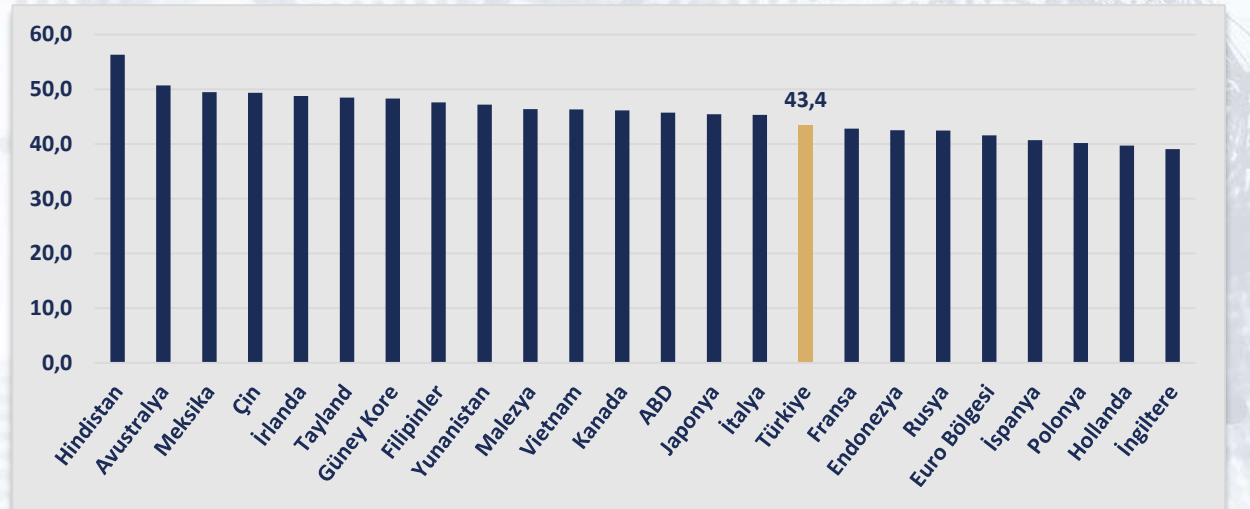
2022 Kasım Ayında Türkiye'nin Yeni İhracat Siparişleri Endeksi 43,4 ile eşik değerin altında gerçekleşmiştir.

İmalat Sanayi Satın Alma Yöneticileri Endeksi* (PMI), Kasım 2022

Kaynak: IHS Markit

Yeni İhracat Siparişleri Endeksi*, Kasım 2022

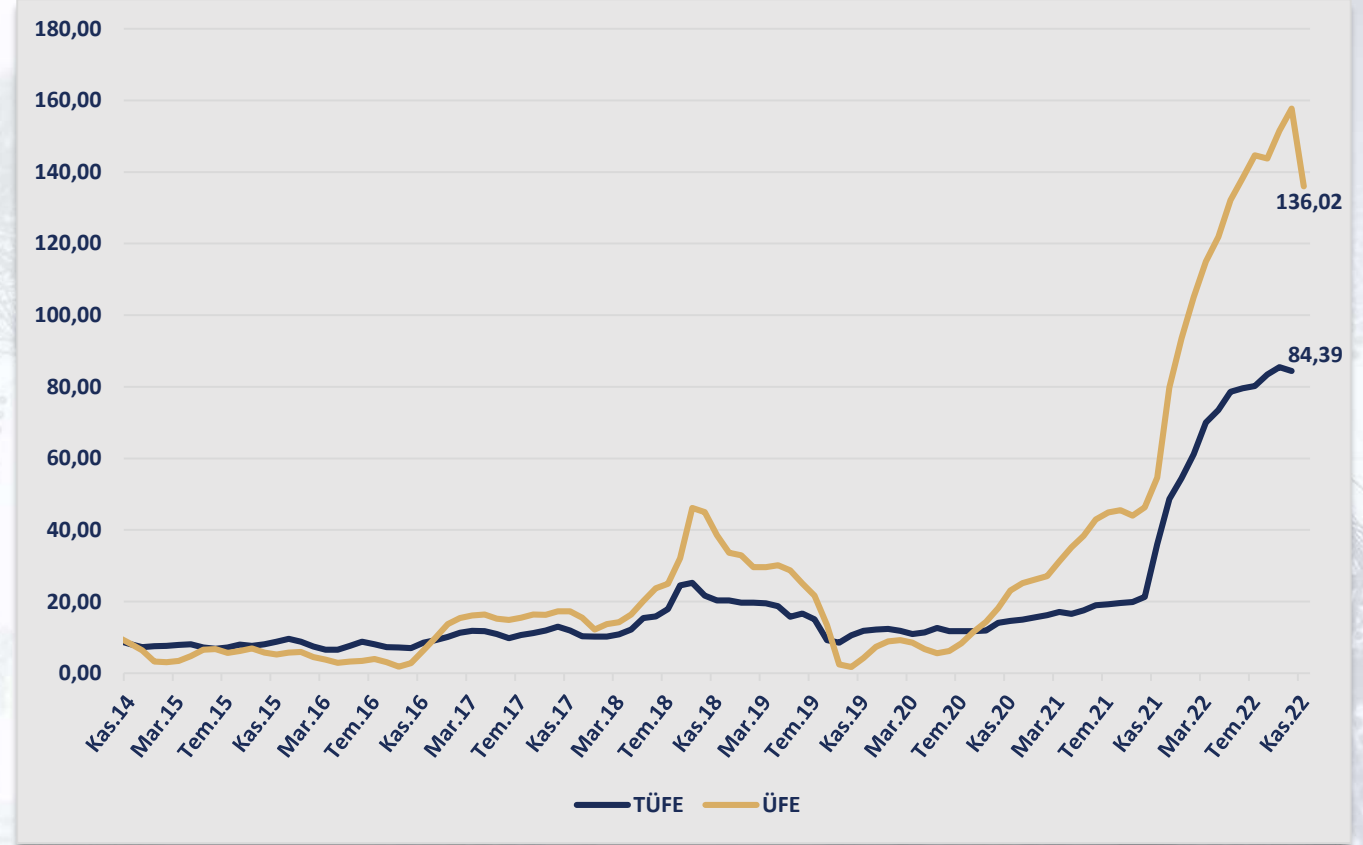
Kaynak: IHS Markit

- Endeksin 50 değerinin üzerinde olması imalat sanayinde iyileşmeye işaret ederken 50'nin altında olması kötüleşmeyi ifade etmektedir. Mevsimsellikten arındırılmış veriler kullanılmıştır.

- 2022 yılı Kasım ayında, bir önceki yılın aynı ayına göre, TÜFE'de %84,39 oranında, Yİ-ÜFE'de ise %136,02 oranında artış gerçekleşmiştir.

Enflasyondaki Gelişmeler*

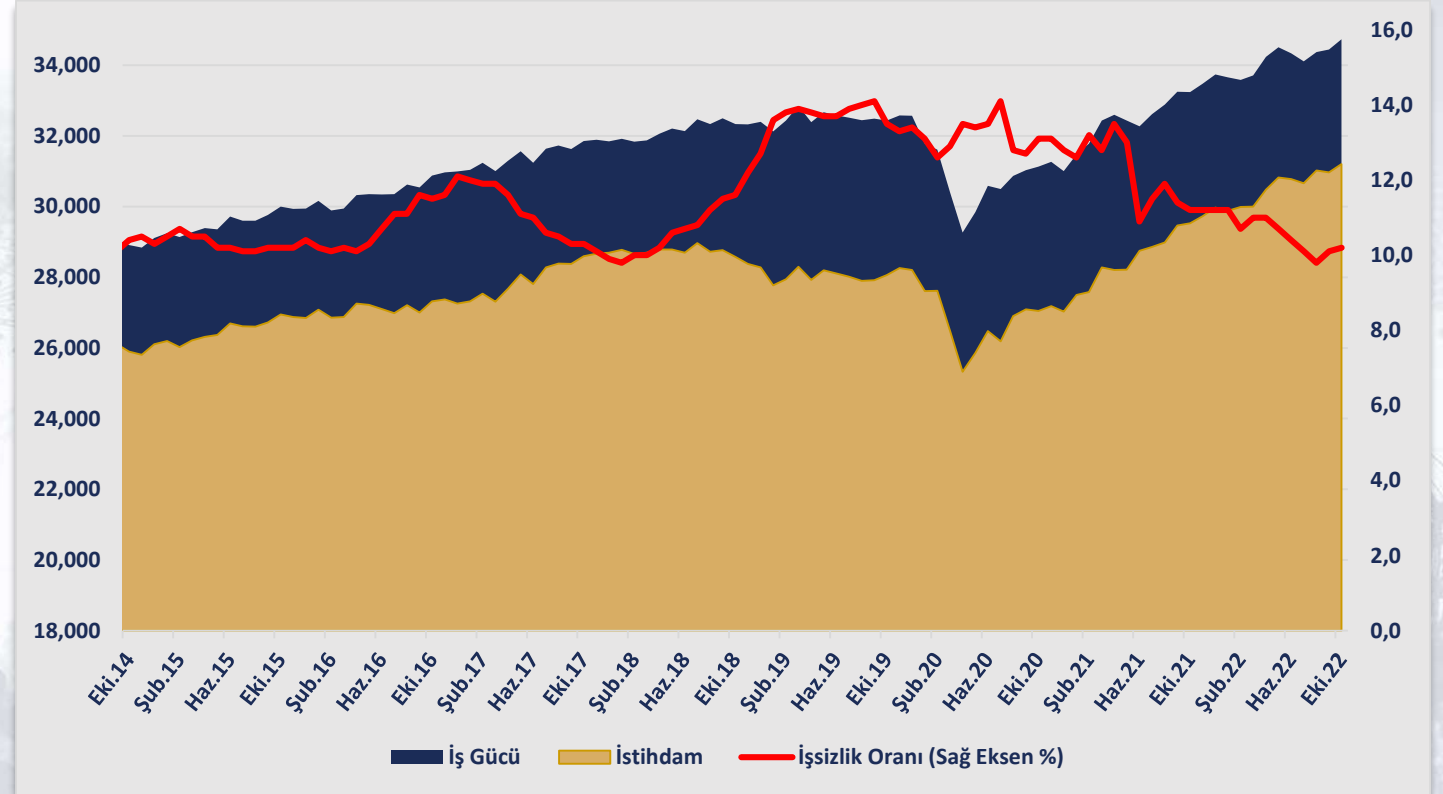
Kaynak: TÜİK

*Endeks (2003=100)

İşgücü Piyasasındaki Gelişmeler

- Mevsim etkilerinden arındırılmış işsizlik oranı 2022 Ekim ayında bir önceki aya göre 0,1 puanlık artış ile %10,2 seviyesinde gerçekleşmiştir.
- Mevsimsellikten arındırılmış işsizlik oranı ABD’de %3,7 (Ekim), AB(27)’de %6(Ekim), Avro Bölgesi’nde %6,5 (Ekim), Almanya’da %3 (Ekim), Fransa’da %7,1 (Ekim) ve İtalya’da %7,8 (Ekim) düzeyinde bulunmaktadır.

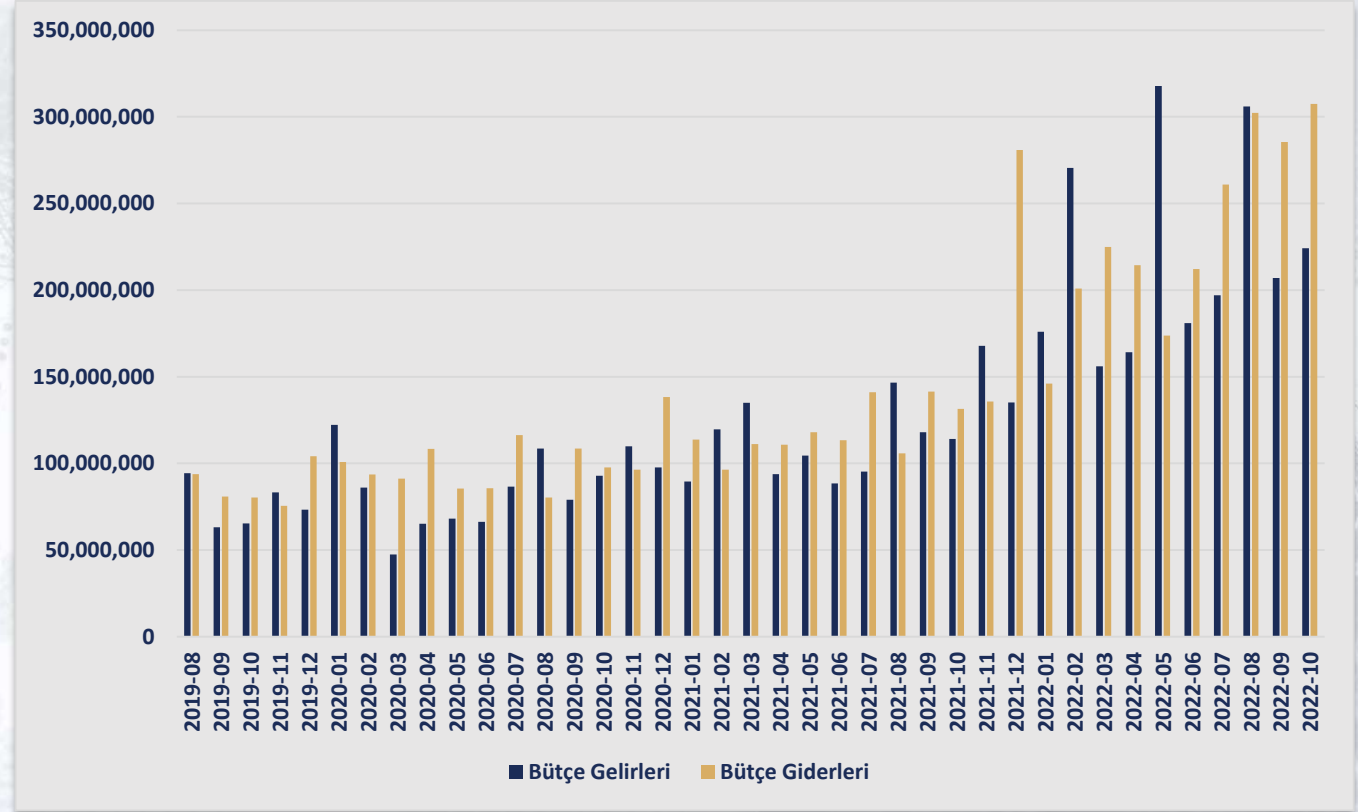
Kaynak: TÜİK

Not: Mevsimsel Düzeltilmiş Veriler

- 2022 yılı Ekim ayında merkezi yönetim bütçe giderleri 307,4 milyar TL, bütçe gelirleri 224,2 milyar TL ve bütçe açığı 83,6 milyar TL olarak gerçekleşmiştir

Merkezi Yönetim Bütçe Gerçekleşmeleri

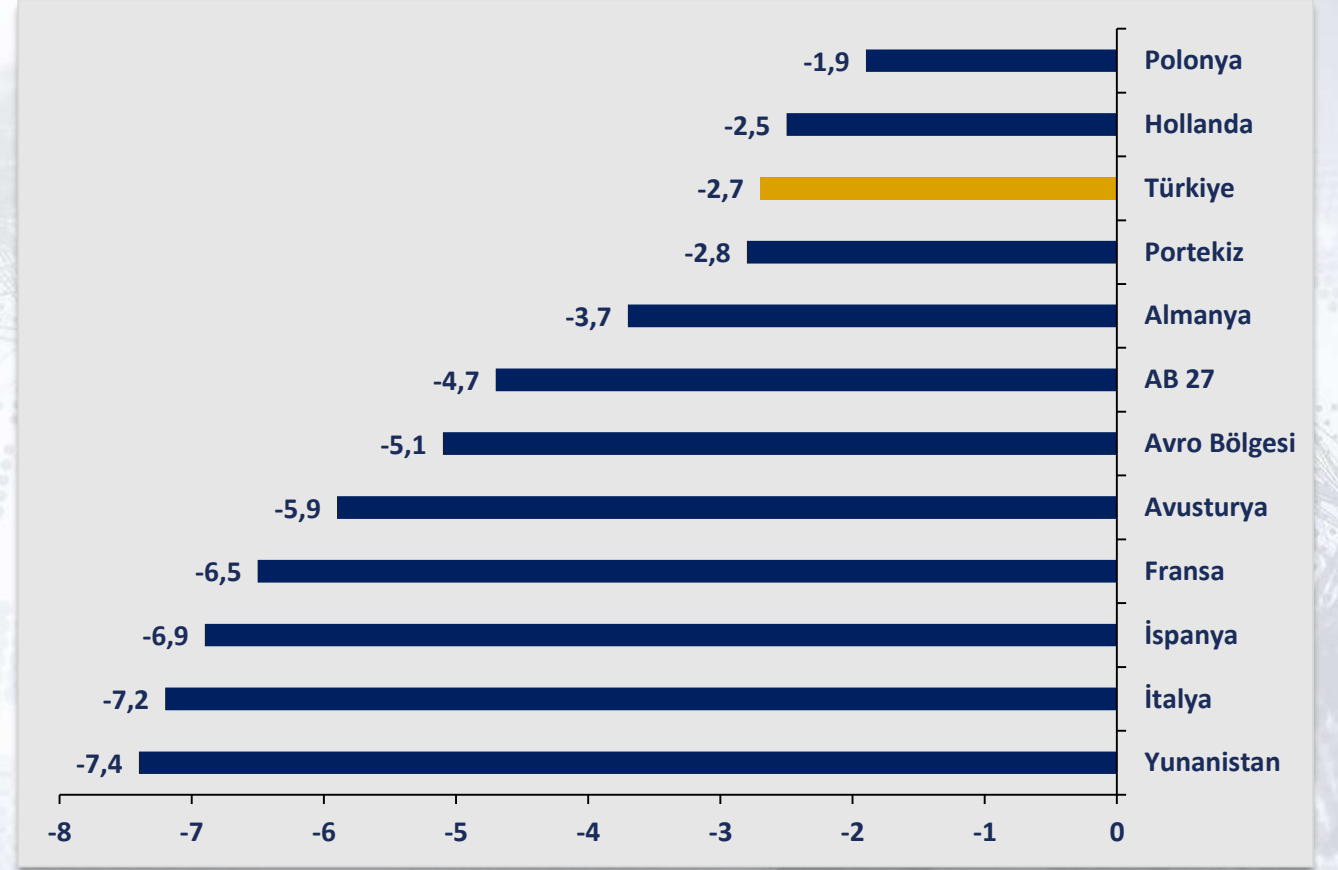

Kaynak: T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı

- Türkiye'nin Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi GSYH'ye oranı 2021 yılında -%2,7 ile AB ülkeleri ortalamasının altında gerçekleşmiştir.

Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi / GSYH (%), 2021

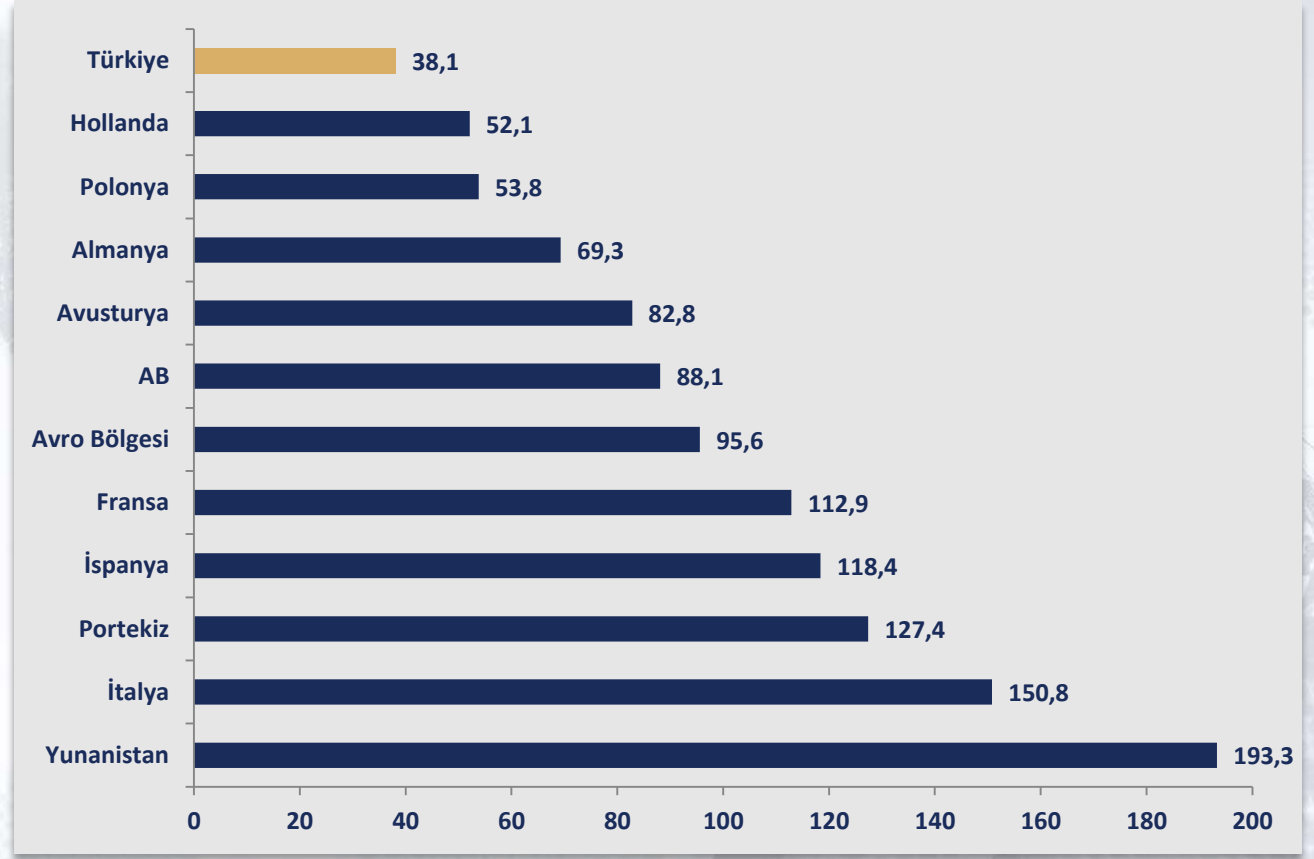

Kaynak: T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı, Eurostat.

- Türkiye'nin AB tanımlı Genel Devlet Borç Stokunun GSYH'ya oranı 2021 yılında, Maastricht kriteri olan %60'ın oldukça altında, %38,1 olarak gerçekleşmiştir.

AB Tanımlı Genel Devlet Borç Stoku / GSYH (%), 2021

Kaynak: T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı, Eurostat.

Ödemeler Dengesi

- 2022 yılı Ekim ayında cari işlemler açığı, bir önceki yılın aynı ayına göre %108,7 oranında artarak 359 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

Milyon Dolar	Ekim			Ocak-Ekim		
	2021	2022	Değişim (%)	2021	2022	Değişim (%)
I- CARİ İŞLEMLER HESABI	4.103	-359	-108,7	-1.953	-38.176	1854,7
A. DIŞ TİCARET DENGESİ	-50	-6.463	12826,0	-20.639	-74.416	260,6
B. HİZMETLER DENGESİ	4.943	6.702	35,6	26.983	44.467	64,8
C. BİRİNCİL GELİR DENGESİ	-905	-652	-28,0	-9.239	-7.679	-16,9
D. İKİNCİL GELİR DENGESİ	115	54	-53,0	942	-548	-158,2
II- SERMAYE HESABI	-1	-4	300,0	-64	-27	-57,8
III- FİNANS HESAPLARI	3.158	297	-90,6	7.688	-17.233	-324,2
Doğrudan Yatırımlar	-368	-743	101,9	-5.832	-6.321	8,4
Net Varlık Edinimi	559	275	-50,8	4.785	3.980	-16,8
Net Yükümlülük Oluşumu	927	1.018	9,8	10.617	10.301	-3,0
Sermaye	346	421	21,7	5.812	4.620	-20,5
Yatırım	365	432	18,4	5.950	5.170	-13,1
Tasfiye	19	11	-42,1	138	550	298,6
Diğer Sermaye (Net)	77	208	170,1	347	500	44,1
Gayrimenkul (Net)	504	389	-22,8	4.458	5.181	16,2
Portföy Yatırımları	2.200	-302	-113,7	-4.192	14.298	-441,1
Diğer Yatırımlar	-154	-3.717	2313,6	-16.568	-31.474	90,0
Rezerv Varlıklar	1.480	5.059	241,8	34.280	6.264	-81,7
IV- NET HATA NOKSAN	-944	660	-169,9	9.705	20.970	116,1

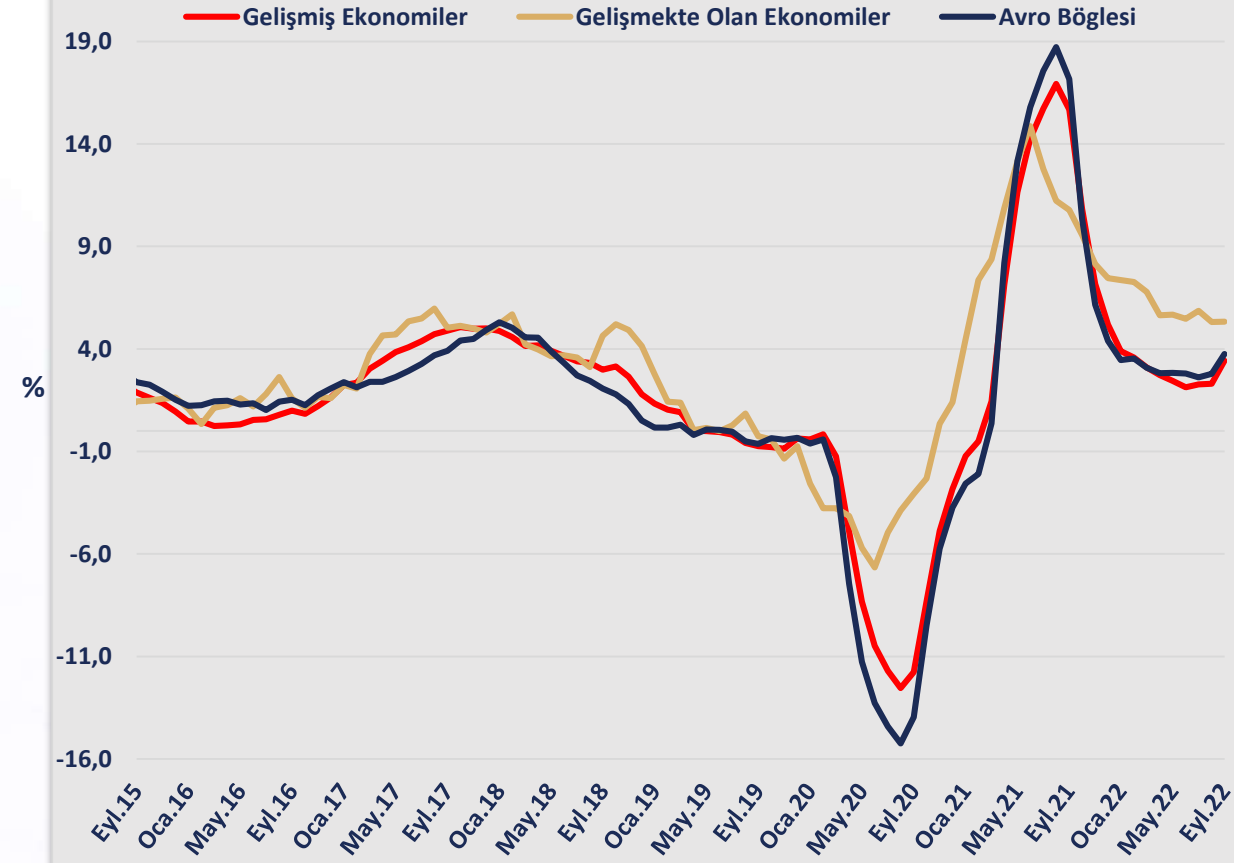

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

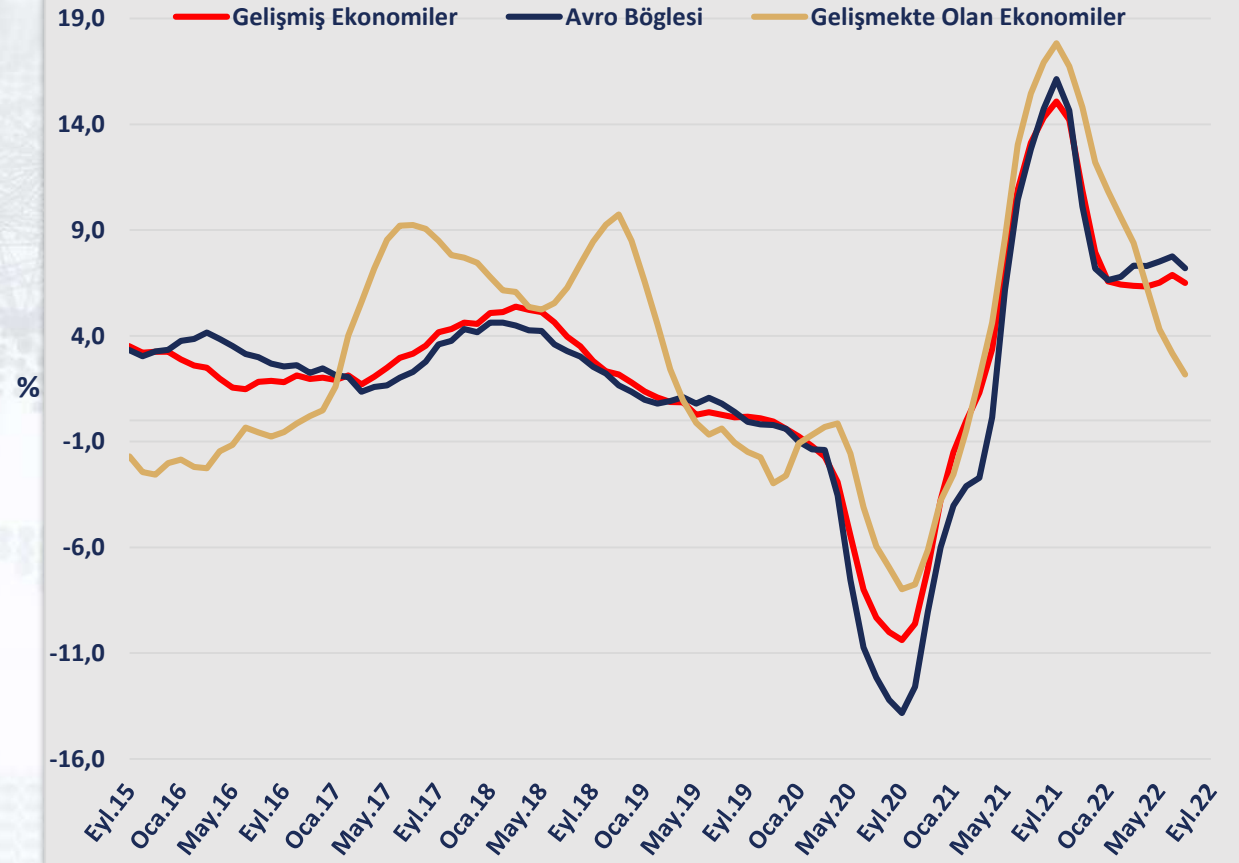
MAKROEKONOMİK GELİŞMELER

Küresel Ticaret Endekslerindeki Gelişmeler *

İhracat Değişimi (6 Aylık Hareketli Ortalama)

İthalat Değişimi (6 Aylık Hareketli Ortalama)

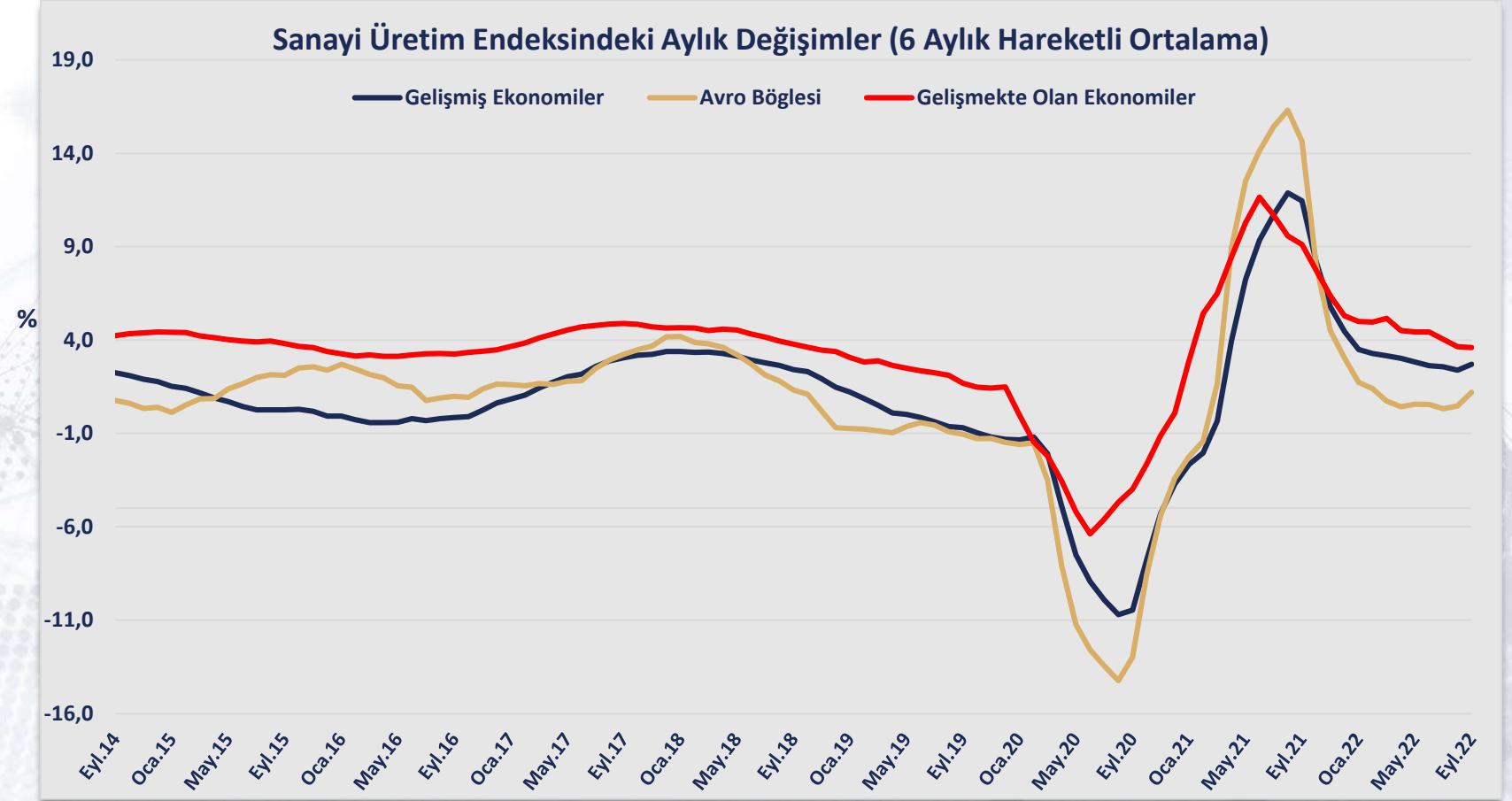
Kaynak: Hollanda Ekonomik Politika Analizi Bürosu (CPB)

* Ticaret Endeksi (2010=100), mevsimsel arındırılmış veriler kullanılmakta ve artışlar yıllık olarak hesaplanmaktadır.

- 2022 yılı Eylül ayı itibarıyla Avro Bölgesi, Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ekonomilerde sanayi üretim hızındaki yavaşlama eğiliminin sona erdiği görülmektedir.

Küresel Sanayi Üretim Endekslerindeki Gelişmeler*

Kaynak: Hollanda Ekonomik Politika Analiz Bürosu(CPB)

*Sanayi Üretim Endeksi, Yüzde Değişim (2010=100), mevsimsel arındırılmış veriler kullanılmakta ve artışlar yıllık olarak hesaplanmaktadır.

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

B- MAKROEKONOMİK GÖRÜNÜM

2023-2025 Orta Vadeli Program Hedefleri

	2021	2022 (GT)	2023 (P)	2024 (P)	2025 (P)
GSYH (Milyar TL, Cari Fiyatlarla)	7.249	13.429	18.654	23.438	27.440
Kişi Başına Milli Gelir (\$)	9.592	9.485	10.071	10.931	12.091
GSYH Reel Büyümesi (%)	11,4	5,0	5,0	5,5	5,5
İşsizlik Oranı (%)	12	10,8	10,4	9,9	9,6
Seyahat Gelirleri (Milyar \$)	20,8	34,0	45,0	55,0	62,0
Cari İşlemler Dengesi (Milyar \$)	-13,6	-47,3	-22,0	-13,7	-10,0
Cari İşlemler Dengesi / GSYH (%)	-1,7	-5,9	-2,5	-1,4	-0,9

Kaynak: T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı GT: Gerçekleşme Tahmini, P: Program

- 2023-2025 dönemini kapsayan Orta Vadeli Programda aşılama faaliyetlerinin hız kazanması ve sosyal hayat üzerindeki kısıtlamaların azaltılmasıyla salgın sonrası toparlanma sürecinde büyüme potansiyelinin artırılması, yüksek katma değerli üretimi önceleyen Türkiye ekonomisi için; nitelikli istihdam oluşturan, enflasyon ve cari açık yaratmayan, ağırlıklı olarak yurtiçi tasarruflar ve doğrudan yabancı yatırımlarla finanse edilen, verimli alanlara yönlendirilmiş yatırımlara ve ihracata dayalı, yeşil dönüşümü dikkate alan dengeli, istikrarlı ve kapsayıcı bir büyüme yapısının tesis edilmesi temel amaç olarak belirlenmiştir.

Mal Ticareti Hedefleri (OVP)

	2021	2022 (GT)	2023 (P)	2024 (P)	2025 (P)
İhracat (Milyar \$) (GTS)	225,2	255,0	265,0	285,0	305,0
İthalat (Milyar \$) (GTS)	271,4	360,0	345,0	363,0	384,0
Dış Ticaret Dengesi (GTS, Milyar Dolar)	-46,2	-105,0	-80,0	-78,0	-79,0
Dış Ticaret Hacmi (GTS)/GSYH (%)	61,5	76,2	70,3	68,1	64,7
İhracat/İthalat (%)	83,0	70,8	76,8	78,5	79,4

Kaynak: T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı

GT: Gerçekleşme Tahmini

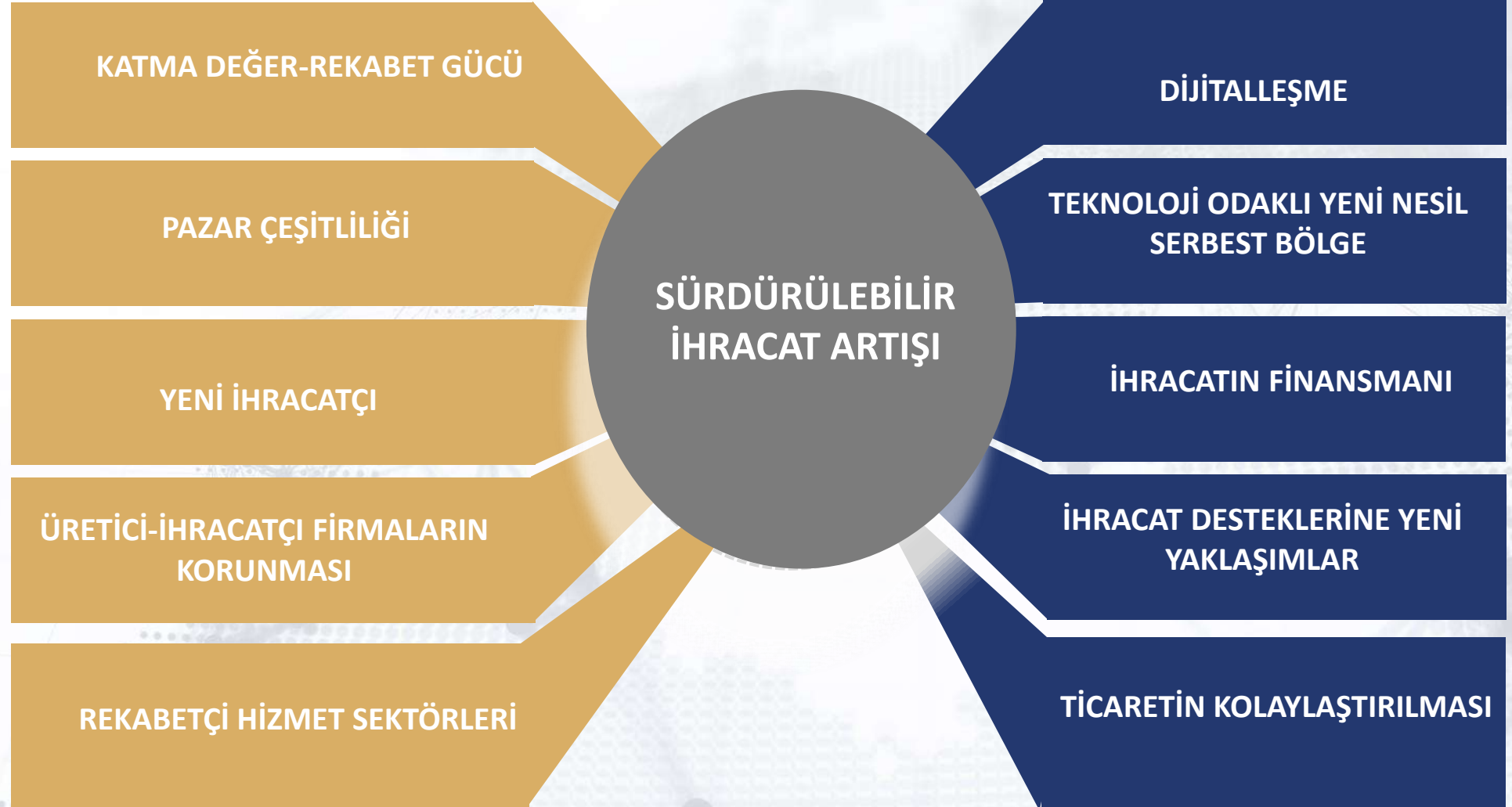
P: Program

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

MAKROEKONOMİK GÖRÜNÜM

İhracat Ana Planı Hedefleri

İhracat Ana Planı Politika Araçları

Dijitalleşme ve Ticaret Kolaylıkları	Ticaret Diplomasisi ve Yeni İhracatçılar	Teknoloji Odaklı Yeni Nesil Serbest Bölgeler	İhracatın Finansmanı (Eximbank Ürünleri)
➤ Dijital Gümrükler ➤ İhracatçılar İçin Kullanıcı Dostu Dijital Uygulamalar ➤ Ticaret Diplomasisi Araçları ➤ Ticaret Politikası Önlemleri	➤ Ticaret Müşavirleri Ağı ➤ Türkiye Kadın Girişimci Ağı ➤ Melek Yatırımcı Ağı ➤ Dış Ticaret Alanında Mesleki Eğitim	➤ Finansman Desteği ➤ Enerji Desteği ➤ Kira Desteği ➤ İstihdam Desteği	➤ Uzun Vadeli Finansman ➤ Kur riskine karşı yeni ürünler ➤ Kadın ve Genç Girişimcilere Özel Kredi Programı ➤ Mevsimsel Kredi Destek Programı

Neden Uzak Ülkeler?

- ✓ Türkiye'nin toplam ihracatının yaklaşık **üçte ikisi** Türkiye'ye görece **yakın** ülkelere gerçekleştiriliyor.
- ✓ Türkiye'nin **ortalama ihracat mesafesi** dünya ortalamasının altında kalıyor.

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

UZAK ÜLKELER STRATEJİSİ

Strateji ile uzak ülkelerin ticari ve ekonomik işbirliği potansiyelinin değerlendirilmesi ve ihracatta sürdürülebilir artışın sağlanması hedeflenmektedir.

Türkiye'nin dünya ticaretindeki payını arttırmak

Ülkemize coğrafi olarak uzak, yüksek gelire sahip büyük pazarlardan ülkemizin potansiyelinin altında pay aldığı anlaşılmaktadır.

İhracat yapılan pazarları çeşitlendirmek

İhracatçılarımızın coğrafi olarak uzak büyük pazarlara yönelmesi ihracat pazarlarımızın çeşitlenmesine önemli bir katkı sağlayacaktır.

İhracatçılara yol gösterilmesi

Ülkemizin toplam ihracatının 3.065 km olan ortalama menziline 4.744 km seviyesinde olan dünya ortalamasına yükseltilmesi ve büyük uzak pazarlardaki payının artırılması için kılavuz niteliğinde bir strateji belgesi oluşturulmuştur.

Uzak Ülkeler Stratejisi:

- 11. Kalkınma Planı (2019-2023),
 - İhracat Ana Planı,
 - Orta Vadeli Program,
 - Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı,
 - Bakanlığımızın Stratejik Planı
- rehber edinilmek suretiyle hazırlanmıştır.

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

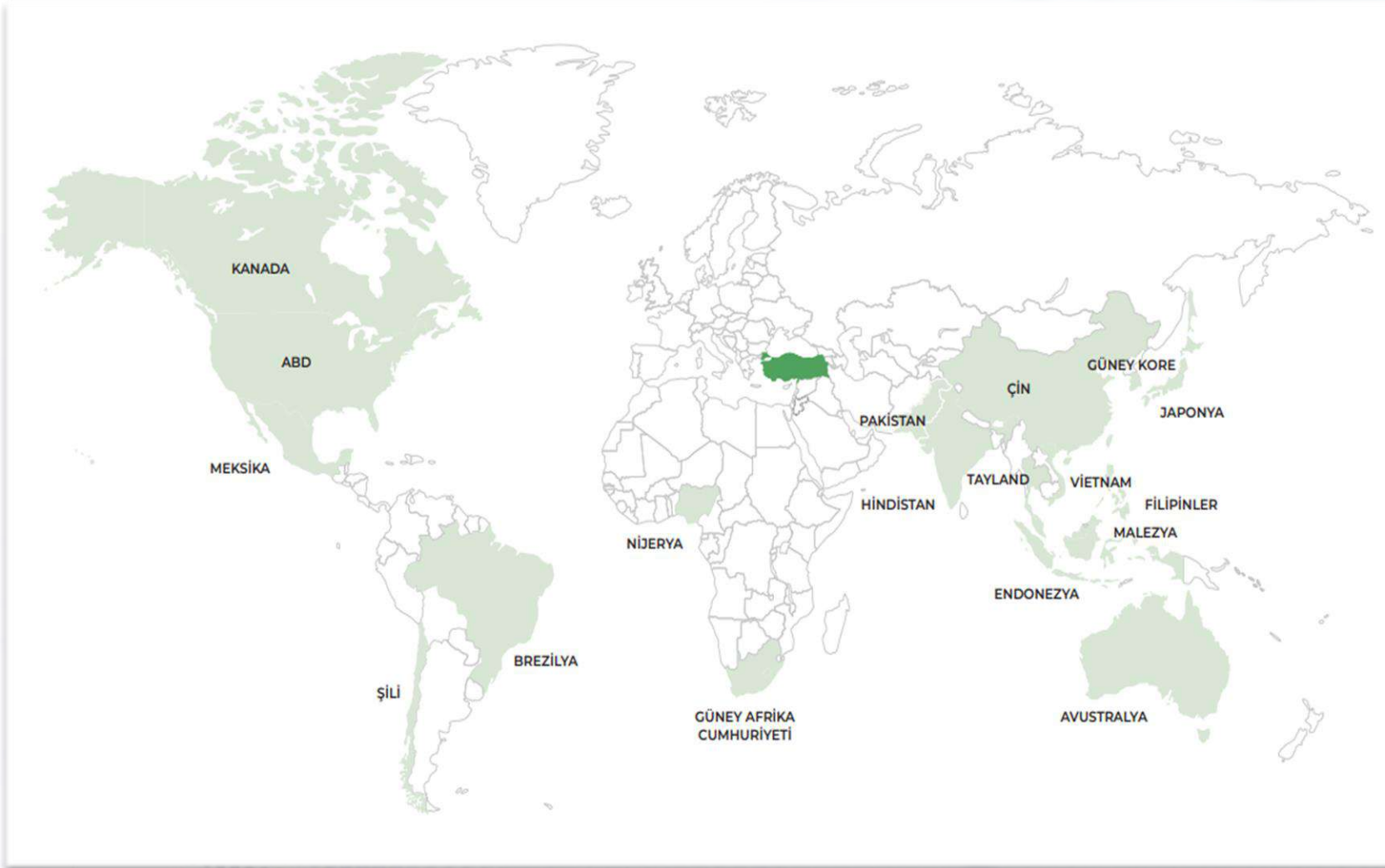
UZAK ÜLKELER STRATEJİSİ

Uzak Ülkeler Stratejisi ile,

Dünya nüfusunun %62'sini temsil eden,
Küresel GSYİH'nin %64'ünü oluşturan

18 ülkeye;

2018-2020 ortalaması yaklaşık 20 milyar dolar olan mal ihracatımızın 80 milyar dolar civarına artırılarak dört katına çıkartılması ve bu suretle anılan ülkelerin ithalatındaki payımızın dünya ihracatından aldığımız pay olan %1 seviyesine yükseltilmesini hedefliyoruz.

Uluslararası Kuruluşların Büyüme Tahminleri

Bazı Ülke-Ülke Gruplarına İlişkin Büyüme Tahminleri (%)

		Dünya	Avro Bölgesi	ABD	Brezilya	Rusya	Hindistan	Çin	Japonya
IMF	2021	6,0	5,2	5,7	4,6	4,7	8,7	8,1	1,7
	2022	3,2	3,1	1,6	2,8	-3,4	6,8	3,2	1,7
	2023	2,7	0,5	3,2	1,0	-2,3	6,1	4,4	1,6
OECD	2021	5,9	5,2	5,7	4,9	4,7	8,7	8,1	1,7
	2022	3,1	3,3	1,8	2,8	-5,5	6,6	3,3	1,6
	2023	2,2	0,5	0,5	1,2	-4,5	5,7	4,6	1,8
Dünya Bankası	2021	5,7	5,4	5,7	4,6	4,7	8,7	8,1	1,7
	2022	2,9	2,5	2,5	1,5	-8,9	7,5	4,3	1,7
	2023	3,0	1,9	2,4	0,8	-2,0	7,1	5,2	1,3

Kaynak: IMF 2022 Ekim ayı Görünüm Raporu, OECD 2022 Kasım ayı Görünüm Raporu, Dünya Bankası 2022 Haziran ayı Görünüm Raporu

Dünya Ticaretine İlişkin Tahminler

DTÖ Küresel Mal Ticareti Büyüme Tahminleri (%)

	2022	2023
Dünya Mal Ticaret Hacmi	3,5	1,0
<i>İhracat Artışı</i>		
Kuzey Amerika	3,4	1,4
Güney Amerika	1,6	0,3
Avrupa	1,8	0,8
Asya	3,4	1,4
<i>İthalat Artışı</i>		
Kuzey Amerika	8,5	0,8
Güney Amerika	5,9	-1,0
Avrupa	5,4	-0,7
Asya	9,0	2,2

IMF Küresel Mal ve Hizmet Ticareti Büyüme Tahminleri (%)

Reel Değişim (%)	2021	2022
Küresel Ticaret Hacmi	10,1	4,1
İhracat Hacmi		
-Gelişmiş Ülkeler	9,0	5,3
-Yükselen Piyasalar ve Gelişmekte Olan Ülkeler	11,8	9,5

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

C- DIŞ TİCARETTE GELİŞMELER

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

1) MAL TİCARETİ

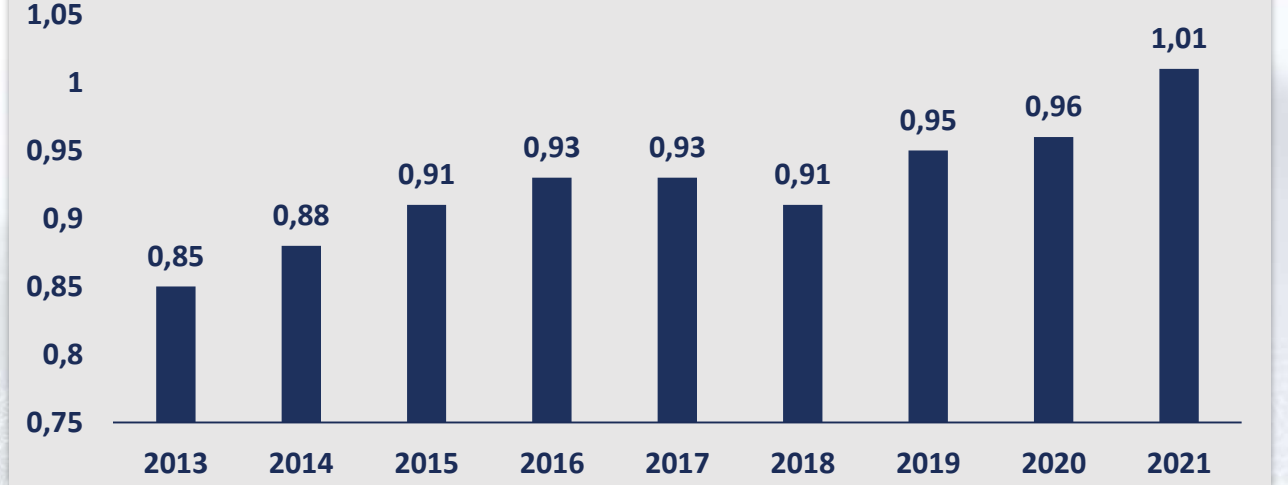

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

MAL TİCARETİ

➤ Türkiye'nin dünya mal ihracatındaki payı 2021 yılında %1,01 düzeyindedir.

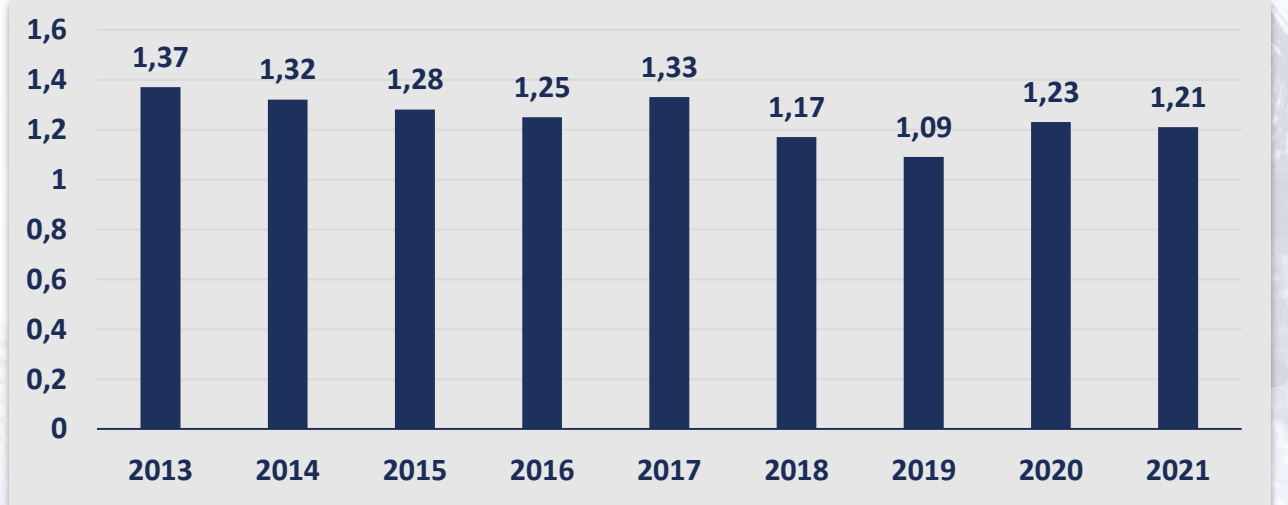
Türkiye'nin Küresel Mal İhracatındaki Payı (%)

Kaynak: DTÖ

➤ Türkiye'nin dünya mal ithalatındaki payı 2021 yılında %1,21 düzeyindedir.

Türkiye'nin Küresel Mal İthalatındaki Payı (%)

Kaynak: DTÖ

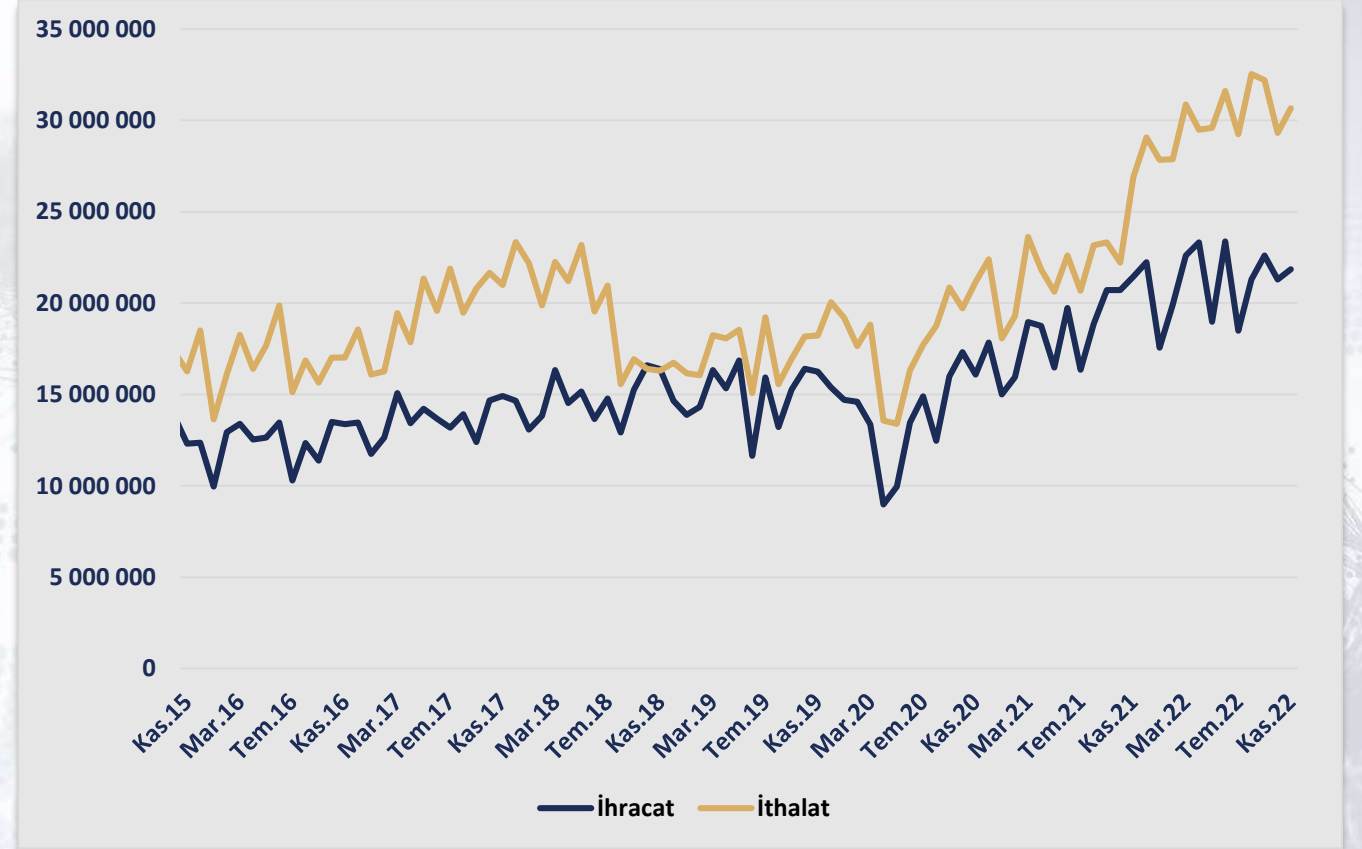
T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

MAL TİCARETİ

2022 Kasım ayında, 2021 yılının aynı ayına göre genel ticaret sisteminde;

- ihracat %1,9 oranında artış ile 21,9 milyar dolar olmuştur.
- ithalat ise %14 oranında artış ile 30,7 milyar dolar olmuştur.
- Dış ticaret açığı ise %61,6 oranında artışla 9 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

İhracat ve İthalatın Aylık Gelişimi (Bin \$, GTS)

Kaynak: TÜİK, Ticaret Bakanlığı

Not: Grafikte Arındırılmamış Veriler Kullanılmıştır.

Dış Ticaretin Gelişimi

(Milyon \$)	2020	2021	Değişim (%) 2020/2021	2021 (Ocak-Kasım)	2022 (Ocak-Kasım)	Değişim (%) 2021/2022
İhracat	169.638	225.264	32,8	202.981	231.376	14,0
Enerji İhracatı*	4.715	8.516	80,6	52.102	15.011	-71,2
Altın İhracatı	2.780	3.483	25,3	3.090	939	-69,6
İthalat	219.517	271.423	23,6	242.361	332.002	37,0
Enerji İthalatı*	28.925	50.692	75,3	43.518	89.091	104,7
Altın İthalatı	25.184	5.499	-78,2	5.198	17.941	245,1
Dış Ticaret Hacmi	389.155	496.687	27,6	445.342	563.378	26,5
Dış Ticaret Dengesi	-49.879	-46.158	-7,5	-39.380	-100.626	156
Enerji Dışı Denge	-25.669	-3.983	-84,5	-47.963	-26.546	-44,7
İhracat / İthalat (%)	77,3	83,0	-19,5	83,8	69,7	-16,8
İhracat / İthalat (%) **	86,5	98,2	-16,1	75,9	89,1	-13,2
İhracat / İthalat (%) ***	11,0	63,3	-12,7	76,3	95,8	25,5

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

* Enerji, 27 fasıla karşılık gelmektedir.

** Enerji hariç İşlenmiş Altın

*** Enerji ve Altın hariç

Dış Ticaret Endeksleri (2010=100)

	2020		2021		2022 Ocak-Ekim	
	Endeks	% Değişim	Endeks	% Değişim	Endeks	% Değişim
İhracat Birim Değer Endeksi*	94,0	-1,4	103,1	9,7	111,1	8,0
İhracat Miktar Endeksi*	119,2	-5,2	144,7	21,4	150,2	7,2
İthalat Birim Değer Endeksi*	94,3	-6,2	116,3	23,3	148,9	30,4
İthalat Miktar Endeksi*	108,4	10,7	109,1	0,7	113,3	6,8
Dış Ticaret Hadleri	99,7	5,2	89,0	-10,7	74,6	-17,5

Kaynak: TÜİK

- 2022 Ocak-Ekim döneminde ihracat birim değer endeksi bir önceki yılın aynı dönemine göre %8,0 oranında artarken, ithalat birim değer endeksi ise %30,4 oranında artmıştır.

GTS*'ye Göre Dış Ticaret Verileri

Tablo 1: Genel Ticaret Sistemine(GTS) Göre Dış Ticaret Verileri

Milyon Dolar	Kasım			Ocak - Kasım		
	2021	2022	Değişim (%)	2021	2022	Değişim (%)
İhracat	21.455	21.854	1,9	202.981	231.248	13,9
İthalat	26.902	30.655	14,0	242.361	331.098	36,6
Dış Ticaret Hacmi	48.357	52.509	8,6	445.342	562.347	26,3
Dış Ticaret Dengesi	-5.447	-8.801	61,6	-39.380	-99.850	153,6
İhr/İth.Karşılama Oranı(%)	79,8	71,3		83,8	69,8	

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

*Genel Ticaret Sistemi'nde (GTS), Gümrük alanlarına ve serbest bölgelere giren ve çıkan mallar da dış ticaret verisinde yer almaktadır.

Geniş Ekonomik Grupların Sınıflaması (GTS)

İHRACAT

Milyon Dolar	Kasım			Ocak-Kasım		
	2021	2022	Değişim (%)	2021	2022	Değişim (%)
Yatırım malları	2.332	2.822	21,0	22.165	25.937	17,0
Ara mallar	11.010	10.848	-1,5	103.982	122.311	17,6
Tüketim malları	7.909	7.963	0,7	75.647	81.333	7,5
Diğerleri	204	221	8,2	1.187	1.668	40,6
TOPLAM	21.455	21.854	28,5	202.981	231.249	13,9

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

İTHALAT

Milyon Dolar	Kasım			Ocak-Kasım		
	2021	2022	Değişim (%)	2021	2022	Değişim (%)
Yatırım malları	3.234	3.715	14,9	32.126	36.026	12,1
Ara mallar	21.370	23.714	11,0	187.092	267.724	43,1
Tüketim malları	2.269	3.191	40,6	22.792	27.107	18,9
Diğerleri	30	36	20,8	351	242	-30,9
TOPLAM	26.903	30.656	87,3	242.361	331.099	36,6

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Başlıca İhraç Ürünleri (GTS)

FASIL	İHRACAT (Milyon Dolar)	Kasım			Ocak - Kasım		
	FASIL ADI	2021	2022	Değişim (%)	2021	2022	Değişim (%)
87	Motorlu kara taşıtları	2.164	2.592	19,7	22.436	23.879	6,4
84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler	1.747	2.115	21,0	18.857	20.408	8,2
85	Elektrikli makina ve cihazlar	1.100	1.354	23,1	10.854	12.297	13,3
27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar	896	1.280	42,8	7.540	14.990	98,8
71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar	1.539	983	-36,1	9.887	9.356	-5,4
39	Plastikler ve mamulleri	919	927	0,9	9.074	10.649	17,4
61	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	957	873	-8,8	9.801	10.123	3,3
73	Demir veya çelikten eşya	856	872	1,9	7.909	9.642	21,9
72	Demir ve çelik	1.498	809	-46,0	15.313	13.834	-9,7
62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	604	632	4,5	6.864	7.760	13,0
Liste Toplamı		12.280	12.434	1,3	118.534	132.937	12,2
Genel Toplam		21.455	21.854	1,9	202.981	231.248	13,9

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Başlıca İthal Ürünleri (GTS)

FASIL	İTHALAT (Milyon Dolar)	Ekim			Ocak - Ekim		
	FASIL ADI	2021	2022	Değişim (%)	2021	2022	Değişim (%)
27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar	6.598	7.747	17,4	43.518	88.337	103,0
84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler	2.798	3.189	14,0	27.746	30.908	11,4
71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar	241	2.929	1.117,5	6.639	20.460	208,2
85	Elektrikli makina ve cihazlar	1.879	1.940	3,2	18.102	19.245	6,3
87	Motorlu kara taşıtları	1.380	1.932	40,0	14.204	15.511	9,2
72	Demir ve çelik	2.545	1.560	-38,7	24.804	26.666	7,5
39	Plastikler ve mamulleri	1.688	1.328	-21,3	15.836	17.698	11,8
29	Organik kimyasal ürünler	970	764	-21,3	8.294	10.237	23,4
76	Alüminyum ve alüminyumdan eşya	774	618	-20,1	5.824	7.229	24,1
10	Hububat	500	572	14,3	3.608	4.827	33,8
Liste Toplamı		19.372	22.577	16,5	168.574	241.118	43,0
Genel Toplam		26.902	30.655	14,0	242.361	331.098	36,6

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

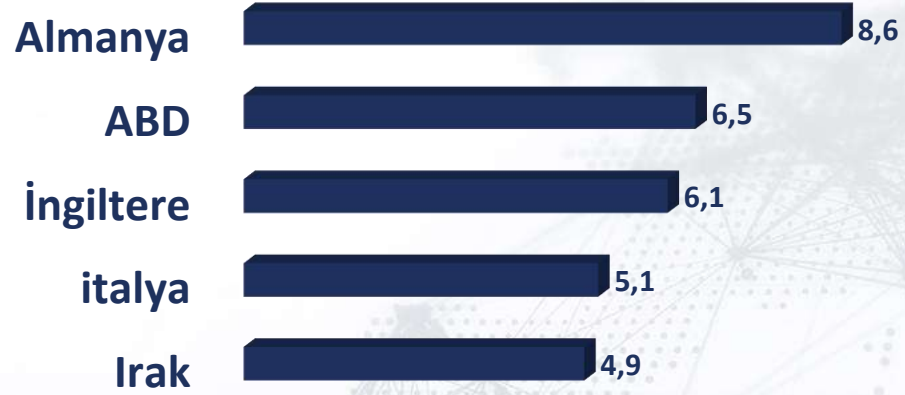

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

MAL TİCARETİ

İhracat ve İthalatta İlk Beş Ülke (GTS)

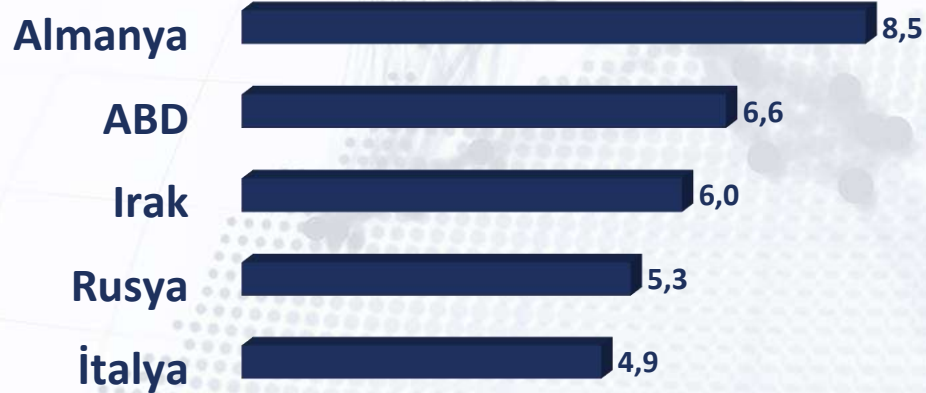
2021 yılı İhracatımızda İlk 5 Ülke (% Pay)

2021 yılı İthalatımızda İlk 5 Ülke (% Pay)

2022 Kasım Ayı İhracatımızda İlk 5 Ülke (% Pay)

2022 Kasım Ayı İthalatımızda İlk 5 Ülke (% Pay)

İhracatın Bölgesel Dağılımı

Milyon Dolar			Kasım				Ocak-Kasım			
			2021	2022	Pay (%)	Değişim (%)	2021	2022	Pay (%)	Değişim (%)
Sıra	Ana Ülke Grupları	Ülke Grupları								
1	Avrupa	Avrupa Birliği 27	8.534	8.455	38,7	-0,9	84.216	94.302	40,8	12,0
		Diğer Avrupa (AB Hariç)	3.379	3.608	16,5	6,8	28.369	32.901	14,2	16,0
2	Afrika	Diğer Afrika	636	661	3	3,9	7.066	8.985	3,9	27,1
		Kuzey Afrika	1.338	1.108	5,1	-17,2	11.794	12.947	5,6	9,8
3	Amerika	Güney Amerika	256	229	1	-10,5	3.302	3.122	1,4	-5,5
		Kuzey Amerika	1.504	1.560	7,1	3,8	14.768	17.296	7,5	17,1
		Orta Amerika ve Karayipler	210	193	0,9	-8,4	2.202	2.582	1,1	17,2
4	Asya	Diğer Asya	1.542	1.718	7,9	11,4	15.546	16.595	7,2	6,8
		Yakın ve Orta Doğu	3.941	4.188	19,2	6,3	34.392	41.017	17,7	19,3
5	Avustralya & Yeni Zelanda	Avustralya ve Yeni Zelanda	92	95	0,4	2,5	1.028	982	0,4	-4,5
6	Diğerleri	Diğer Ülke ve Bölgeler	22	39	0,2	79,1	298	521	0,2	74,7
Toplam			21.455	21.854	100	1,9	202.981	231.248	100	13,9

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

İthalatın Bölgesel Dağılımı

Milyon Dolar			Kasım				Ocak-Kasım			
			2021	2022	Pay (%)	Değişim (%)	2021	2022	Pay (%)	Değişim (%)
Sıra	Ana Ülke Grupları	Ülke Grupları								
1	Avrupa	Avrupa Birliği 27	7.645	8.147	26,6	6,6	77.213	84.173	25,4	9,0
		Diğer Avrupa (AB Hariç)	4.438	8.085	26,4	82,2	39.820	79.253	23,9	99,0
2	Afrika	Diğer Afrika	143	241	0,8	68,8	2.555	3.150	1	23,3
		Kuzey Afrika	628	545	1,8	-13,2	4.796	5.528	1,7	15,3
3	Amerika	Güney Amerika	619	533	1,7	-14,0	6.963	9.363	2,8	34,5
		Kuzey Amerika	1.291	1.170	3,8	-9,3	12.637	15.299	4,6	21,1
		Orta Amerika ve Karayipler	106	155	0,5	46,0	1.007	1.300	0,4	29,1
4	Asya	Diğer Asya	6.498	7.063	23	8,7	61.552	80.496	24,3	30,8
		Yakın ve Orta Doğu	1.681	2.216	7,2	31,8	14.506	19.976	6	37,7
5	Avustralya & Yeni Zelanda	Avustralya ve Yeni Zelanda	103	90	0,3	-13,0	887	1.540	0,5	73,6
6	Diğerleri	Diğer Ülke ve Bölgeler	3.750	2.410	7,9	-35,7	20.425	31.021	9,4	51,9
Toplam			26.902	30.655	100	14,0	242.361	331.098	100	36,6

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

2) ULUSLARARASI HİZMET TİCARETİ

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

ULUSLARARASI HİZMET TİCARETİ

HİZMET İHRACATI DESTEK PROGRAM PAKETİ

Hizmet İhracatı Destek Program Paketi ile tüm hizmet sunum yöntemlerini içeren bir tanımlamanın yanı sıra ülkemiz hizmet ihracatını yeni bir yaklaşımla daha da ileri aşamalara taşıyacak bir sistemin oluşturulması amaçlanmıştır. Bu şekilde, bir yandan hizmet ihracatımızın artırılması sağlanırken, diğer yandan da istatistiki anlamda daha etkin bir mekanizma ile ölçüm ve performans değerlendirmesinin de yapılacağı bir yapı vücuda getirilmiştir.

5447 sayılı Türkiye Bilişim Sektörünün Uluslararasılaşması ve E-Turquality (Bilişimin Yıldızları Programı) Hakkında Karar

5448 sayılı Hizmet İhracatının Tanımlanması, Sınıflandırılması ve Desteklenmesi Hakkında Karar

5449 sayılı Yurt Dışı Lojistik Dağıtım Ağlarının Desteklenmesi Hakkında Karar

2564 sayılı Döviz Kazandırıcı Hizmet Sektörleri Markalaşma Destekleri Hakkında Karar

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

ULUSLARARASI HİZMET TİCARETİ

5448 SAYILI HİZMET İHRACATININ TANIMLANMASI, SINIFLANDIRILMASI VE DESTEKLENMESİ HAKKINDA KARAR

SAĞLIK TURİZMİ

EĞİTİM

FUARCILIK HİZMETLERİ

GAYRİMENKUL HİZMETLERİ

YARATICI ENDÜSTRİLER

SPOR TURİZMİ

YÖNETİM DANIŞMANLIĞI HİZMETLERİ

LOJİSTİK ve TAŞIMACILIK

YEŞİL HİZMETLER

DİĞER HİZMETLER

YENİ BİR İSİM VE KURGU

«HİZMET İHRACATI» TANIMI

ULUSLARARASI SEKTÖREL SINIFLANDIRMA

İLK KEZ PERFORMANS ÖLÇÜMÜ ve İSTATİSTİK
TEMİNİ

- 10 ANA SEKTÖR
- 36 DESTEK UNSURU
- SEKTÖRLER ÖZELİNDE 15 YENİ DESTEK UNSURU

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

ULUSLARARASI HİZMET TİCARETİ

MEVCUT DESTEK UNSURLARI

Tescil Ve Koruma
Desteği

Pazara Giriş
Belgeleri Desteği

Acente Komisyon
Desteği

Reklam, Tanıtım
Ve Pazarlama
Desteği

Birim Desteği

Bireysel Katılım
Desteği

Milli Katılım
Desteği

Milli Katılım
Tanıtım Desteği

Rapor Desteği

Alım Heyeti

Ticaret Heyeti

HİSER İhtiyaç
Analizi Desteği

HİSER İstihdam
Desteği

Sanal Fuar
Organizasyon
Desteği

Yarışma Ve
Etkinlik Desteği

Film Platosu Ve
Stüdyosu Kullanım
Giderleri Desteği

Yurt İçi Tanıtım
Desteği

Yurt İçi Eğitim
Desteği

Hasta Yol Desteği

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

ULUSLARARASI HİZMET TİCARETİ

YENİ DESTEK UNSURLARI

Tanıtım Heyeti
Desteği

Uluslararası Öğrenci
Ofisleri Kapasite
Geliştirme Desteği

Akademisyen
İstihdam Desteği

Uluslararası
Sıralama Desteği

Uluslararası
Sıralama Desteği

Uluslararası
Kuruluşlara Üyelik
Desteği

Prestijli Katılım
Desteği

Ürün Yerleştirme
Desteği

HİSER Tanıtım
Desteği

HİSER Sektörel
Ticaret Heyeti
Programı Desteği

HİSER Sektörel Alım
Heyeti Programı
Desteği

Fuar Alanı Yapım
Desteği

Sektörel Nitelikli
Uluslararası Yurt İçi
Fuar Organizasyon
Desteği

Yurt Dışı Fuar
Organizasyon
Desteği

Korsanla Mücadele
Giderleri Desteği

Dublaj Veya Altyazı
Giderleri Desteği

Komplikasyon Ve
Seyahat Sağlık
Sigortası Desteği

Sağlık Turizmi
İstihdam Desteği

Yabancı Dil Ve Sağlık
Turizmi Eğitimi
Desteği

Sağlık Ve Spor
Turizmi Sektörlerinin
Geliştirilmesi Ve
Tanıtılması Desteği

Veri Tabanı Üyelik
Desteği

Yeşil Hizmetler
İstihdam Desteği

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

ULUSLARARASI HİZMET TİCARETİ

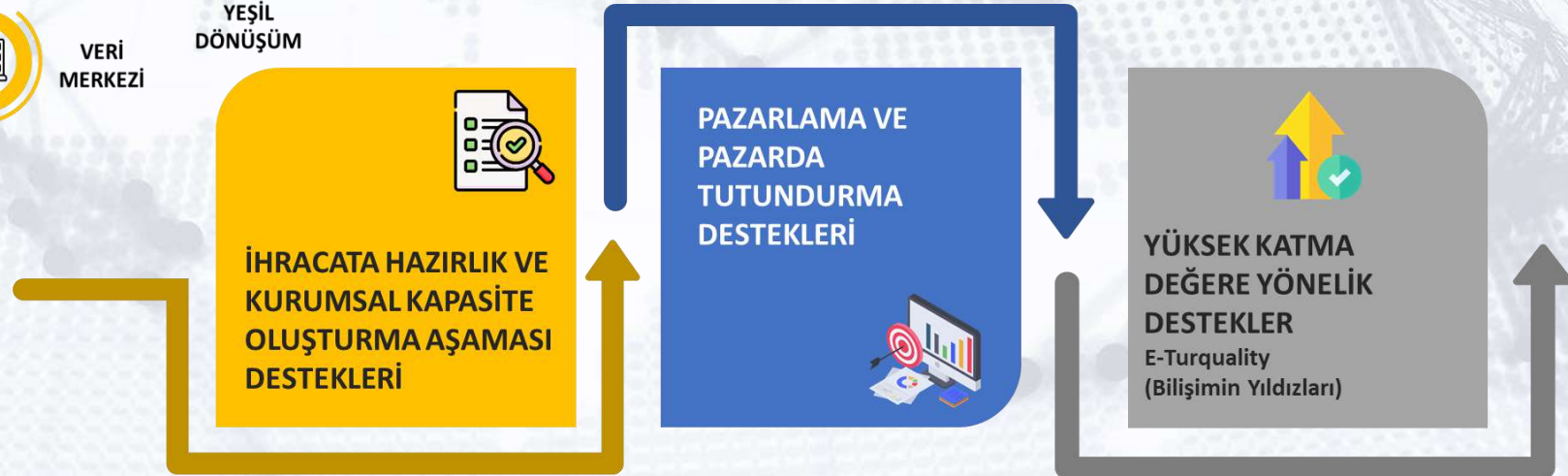
5447 SAYILI TÜRKİYE BİLİŞİM SEKTÖRÜNÜN ULUSLARARASILAŞMASI VE E-TURQUALITY (BİLİŞİMİN YILDIZLARI) PROGRAMI

Bilişim sektörü destek kapsamı genişletilmiştir

KAPSAM – BİLİŞİM ŞİRKETLERİ

Çerçeve mantığı ile bilişim sektörüne yönelik tüm destekler tek bir program altında üç aşamalı bir sistematikte bir araya toplanmıştır.

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

ULUSLARARASI HİZMET TİCARETİ

5447 SAYILI TÜRKİYE BİLİŞİM SEKTÖRÜNÜN ULUSLARARASILAŞMASI VE E-TURQUALITY (BİLİŞİMİN YILDIZLARI) PROGRAMI

Bilişim sektörüne özgü yeni destekler eklenmiştir

TeknoHızlandırıcı İşbirliği
Kuruluşu Proje Desteği

Uluslararası Katma Değerli
Bilişim Yüklenici Proje
Desteği

Uluslararası Teknoloji
Pazarlama Ofisleri Desteği

Hizmet Pazarlama
Platformlarına Üyelik
Desteği

Veri Merkezi Desteği

Yazılımcılar için
Simülatör/ Test Ekipmanı
Kiralama Desteği

Yurtdışı Arama Desteği

Yurtdışı İhale Desteği

Yurtiçi Fuar Desteği

Yıldız Ofisleri Desteği

Ürün Yerleştirme Desteği

Yurt Dışında Yerleşik
Şirkete Ait
Oyun/Yazılım/Aracılık
Platformu Alımına Yönelik
Danışmanlık Desteği

Patent / Fikri Mülkiyet
Hakkı Alım Desteği

Yazılım/Oyun/Mobil
Uygulama Test Desteği

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

ULUSLARARASI HİZMET TİCARETİ

5449 SAYILI YURT DIŞI LOJİSTİK DAĞITIM AĞLARININ DESTEKLENMESİ HAKKINDA KARAR

YLDA: İşbirliği kuruluşları tarafından yurt dışında kurulan, satın alınan, kiralanan veya hizmet alınan ve ürünlerin dağıtımı ile ilgili depolama, yükleme, boşaltma, sevkiyat, elleçleme, tehlikeli madde hizmetleri, kargo birleştirme-bölme, soğuk depolama, dağıtım vb. faaliyetlerin kümelenendirilerek gerçekleştirilebilmesi için uluslararası taşımacılık ve lojistik amaçlı düzenlenmiş, farklı taşıma modlarına (karayolu, denizyolu, havayolu ve demiryolu) etkin bağlantıları olan ve en az iki veya daha fazla modlu taşımacılık imkanlarına sahip tesisleri, bu tesisler ile entegre çalışacak dağıtım ağını ve bu ağın işletilmesine yönelik yük konsolidasyonunu sağlayarak uçtan uca tüm lojistik sürecini yönetecek bilişim ve sair sistemlerini ifade eder.

Destek Unsuru	Destek Oranı	Destek Üst Limiti (TL)	Süre /Limit	Ön Onay
İlk Kurulum Desteği (Cep depoların ve bu ağın işletilmesine yönelik Kurulum ,destek, bakım, bilişim sistemleri, teknik donanım ve dekorasyon giderleri, yatırım, ruhsat ve izin giderleri, bunlarla ilgili hukuki danışmanlık giderleri ile YSV kiralınması ve işletilmesi giderleri)	%70	60 Milyon	5 yıl	-
YLDA'ların işletilmesine ilişkin Kira/Ruhsat/Komisyon/Hukuki Danışmanlık Giderleri Desteği	İlk iki yıl %70, diğer yıllar %50	24 Milyon	5 yıl	-
Reklam, Tanıtım ve Pazarlama Desteği(Yurtdışı)	%50	3 milyon	5 yıl	2 ay
Reklam, Tanıtım ve Pazarlama Desteği	%50	1 milyon 200 bin	5 yıl	2 ay
İstihdam Desteği	İlk iki yıl %70, diğer yıllar %50 oranında (Maks. 10 kişi)	4 milyon 800 bin (Maks. Yıllık kişi başı 600 bin)	-	-
Navlun Borsası Desteği	%60	3 milyon 600 bin	-	-

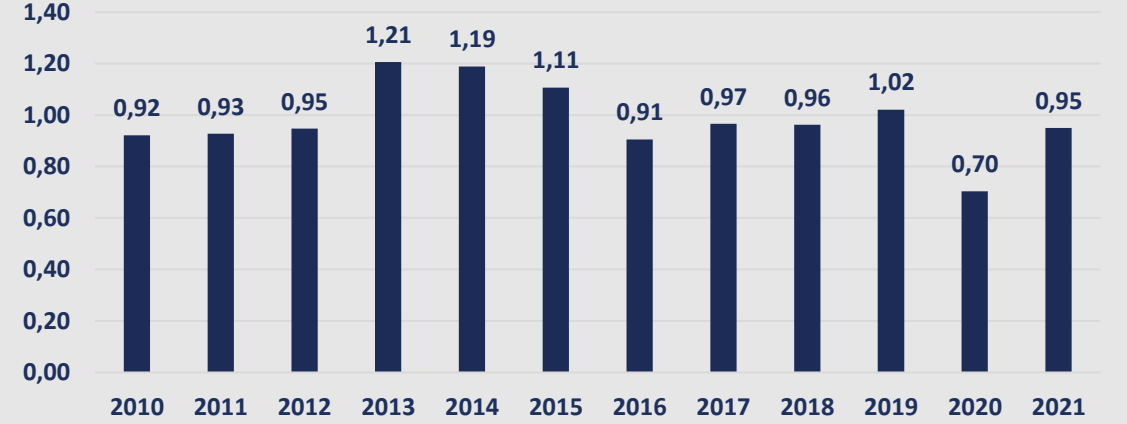

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

HİZMETLER TİCARETİ

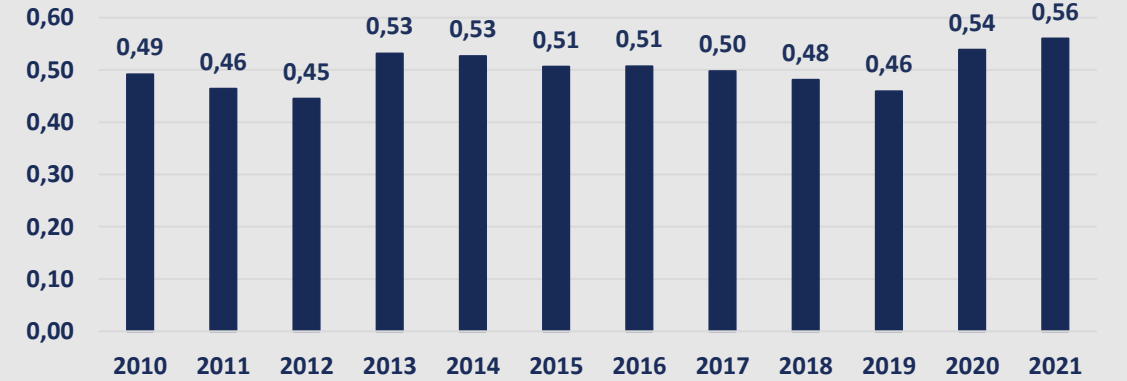
➤ Türkiye'nin 2021 yılı küresel hizmet ihracatındaki payı %0,95 düzeyindedir.

Türkiye'nin Küresel Hizmet İhracatındaki Payı (%)

Kaynak: DTÖ

Türkiye'nin Küresel Hizmet İthalatındaki Payı (%)

Kaynak: DTÖ

➤ Türkiye'nin 2021 yılı küresel hizmet ithalatındaki payı %0,56 düzeyindedir.

Kaynak: TCMB

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

ULUSLARARASI HİZMET TİCARETİ

Ödemeler Dengesi-Hizmet Kalemleri

Milyon Dolar	Ekim			Ocak-Ekim		
	2021	2022	Değişim(%)	2021	2022	Değişim(%)
Hizmetler Geliri	7.428	9.948	33,9	49.959	76.398	52,9
Taşımacılık Geliri	2.460	3.360	36,6	19.466	30.216	55,2
Seyahat Geliri	4.108	5.518	34,3	22.590	36.824	63,0
İnşaat Geliri	23	37	60,9	168	302	79,8
Sigorta ve Emeklilik	89	178	100,0	824	1.449	75,8
Finansal Hizmetler Geliri	31	60	93,5	328	539	64,3
Fikri Mülkiyet Hakları Kullanım Geliri	33	18	-45,5	300	178	-40,7
Telekomünikasyon, Bilgisayar ve Bilgi Hizmetleri Geliri	209	200	-4,3	2.000	2.034	1,7
Diğer İş Hizmetleri Geliri	288	298	3,5	2.611	2.568	-1,6
Kişisel, Kültürel ve Eğlence Hizmetleri Geliri	17	49	188,2	125	340	172,0
Resmi Hizmetler Geliri	28	36	28,6	275	328	19,3
Milyon Dolar	Ekim			Ocak-Ekim		
	2021	2022	Değişim(%)	2021	2022	Değişim(%)
Hizmetler Gideri	2.485	3.246	30,6	22.976	31.931	39,0
Taşımacılık Gideri	936	1.404	50,0	8.558	14.808	73,0
Seyahat Gideri	207	334	61,4	1.219	3.015	147,3
İnşaat Gideri	0	14	-	17	63	270,6
Sigorta ve Emeklilik Gideri	177	226	27,7	1.827	2.247	23,0
Finansal Hizmetler Gideri	60	163	171,7	392	1.392	255,1
Fikri Mülkiyet Hakları Kullanım Gideri	201	239	18,9	2.141	2.133	-0,4
Telekomünikasyon, Bilgisayar ve Bilgi Hizmetleri Gideri	253	224	-11,5	2.590	2.121	-18,1
Diğer İş Hizmetleri Gideri	486	485	-0,2	4.569	4.482	-1,9
Kişisel, Kültürel ve Eğlence Hizmetleri Gideri	27	28	3,7	252	265	5,2
Resmi Hizmetler Gideri	77	90	16,9	736	863	17,3

Kaynak: TCMB

www.tcmb.gov.tr

Yurt Dışında Müteahhitlik Hizmetleri

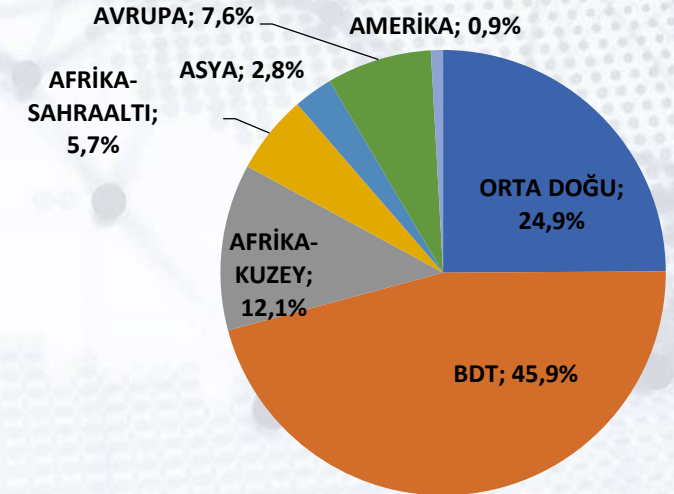
Yıl	Proje Sayısı	Ülke Sayısı	Proje Bedeli (\$)	Kümülatif Proje Bedeli (\$)	Ort. Proje Bedeli (\$)
1971-2002	2.426	48	49.750.177.407	49.750.177.407	20.507.081
2003	339	35	6.397.601.656	56.147.779.063	18.871.981
2004	477	36	8.630.027.566	64.777.806.629	18.092.301
2005	452	33	12.918.426.923	77.696.233.553	28.580.591
2006	577	35	22.410.201.125	100.106.434.677	38.839.170
2007	614	45	25.656.344.802	125.762.779.479	41.785.578
2008	667	39	24.685.207.075	150.447.986.554	37.009.306
2009	505	45	20.120.460.123	170.568.446.677	39.842.495
2010	633	50	23.416.619.628	193.985.066.305	36.993.080
2011	561	51	24.477.833.304	218.462.899.609	43.632.501
2012	549	49	31.649.638.156	250.112.537.765	57.649.614
2013	438	50	31.231.567.886	281.344.105.651	71.304.950
2014	360	54	26.696.609.169	308.040.714.820	74.157.248
2015	284	57	23.923.576.225	331.964.291.044	84.237.944
2016	222	56	15.092.400.591	347.056.691.635	67.983.786
2017	334	52	17.640.177.685	364.696.869.320	52.814.903
2018	381	53	22.712.167.694	387.409.037.015	59.611.989
2019	534	45	19.377.022.590	406.786.059.604	36.286.559
2020	364	42	16.156.121.868	422.942.181.472	44.384.950
2021	430	71	30.538.566.612	453.480.748.084	71.019.922
2022	258	37	9.836.293.562	463.317.041.646	38.125.169

*Ocak-Kasım

- Dünyanın en büyük 250 müteahhitlik şirketi listesinde 2020 yılında 40 Türk firması vardır.
- Türkiye, bu bakımdan Çin ve ABD'den sonra 3. sırada yer almaktadır.

Sektörün ekonomiye katkıları: Döviz girdisi, ihracata katkı, istihdama katkı, teknoloji transferi, makina parkına etki, dışa açılma sürecine etki.

Müteahhitlik Hizmetlerinin Ülke Gruplarına Göre Dağılımı
(2022 Kasım ayı itibarıyla)

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

D- YATIRIM ORTAMI

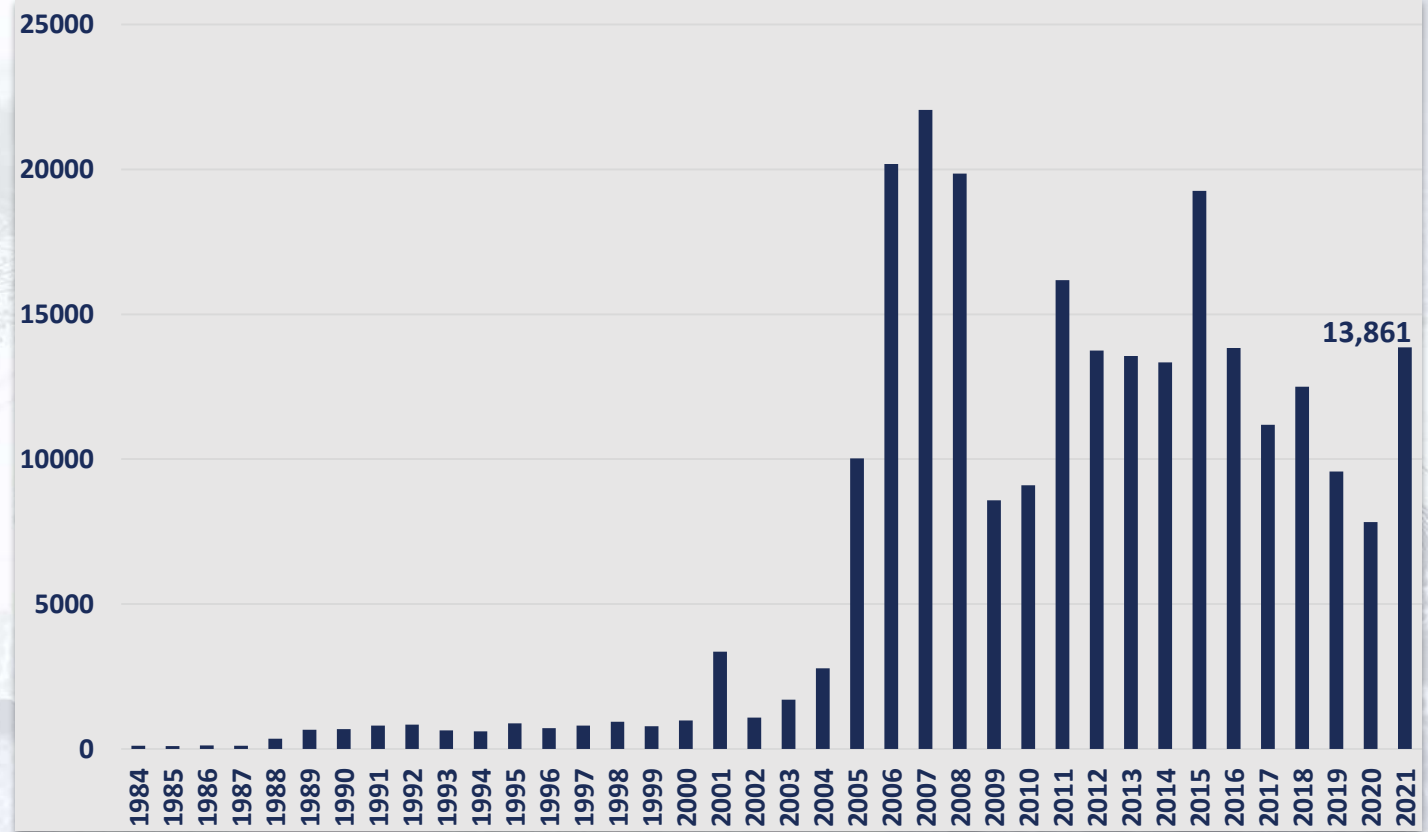
Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmaları

1. ABD	20. Endonezya	40. İsviçre	60. Malta	80. Türkmenistan
2. Almanya	21. Estonya	41. İtalya	61. Meksika	81. Ukrayna
3. Arnavutluk	22. Etiyopya	42. Japonya	62. Norveç	82. Umman
4. Avusturya	23. Fas	43. Katar	63. Özbekistan	83. Ürdün
5. Avustralya	24. Filipinler	44. Kazakistan	64. Pakistan	84. Venezuela
6. Azerbaycan	25. Finlandiya	45. Kırgızistan	65. Polonya	85. Vietnam
7. BAE	26. Fransa	46. Kuveyt	66. Portekiz	86. Yeni Zelanda
8. Bahreyn	27. Gambiya	47. K.K.T.C.	67. Romanya	87. Yemen
9. Bangladeş	28. Güney Afrika	48. Kanada	68. Ruanda	88. Yunanistan
10. Belçika	29. Güney Kore	49. Kosova	69. Rusya	
11. Beyaz Rusya	30. Gürcistan	50. Letonya	70. S. Arabistan	
12. Bosna Hersek	31. Hindistan	51. Litvanya	71. Sırbistan-Karadağ	
13. Brezilya	32. Hırvatistan	52. Lübnan	72. Singapur	
14. Bulgaristan	33. Hollanda	53. Lüksemburg	73. Slovakya	
15. Cezayir	34. İngiltere	54. Macaristan	74. Slovenya	
16. Çad	35. İran	55. Makedonya	75. Suriye	
17. Çek Cumhuriyeti	36. İrlanda	56. Malezya	76. Sudan	
18. Çin Halk Cumhuriyeti	37. İspanya	57. Mısır	77. Tacikistan	
19. Danimarka	38. İsrail	58. Moğolistan	78. Tayland	
	39. İsveç	59. Moldova	79. Tunus	

- 1984-2002 döneminde 14,6 milyar ABD doları olan doğrudan yabancı yatırım tutarı, 2003-2021 döneminde kümülatif olarak 239,2 milyar dolara ulaşmıştır.
- Doğrudan yabancı yatırımlarda 2021 yılı Ekim ayında 927 milyon dolar giriş yaşanırken 2022 yılı Ekim ayında 1.018 milyon dolar giriş yaşanmıştır.

Doğrudan Yabancı Yatırımlar (Milyon ABD Doları)

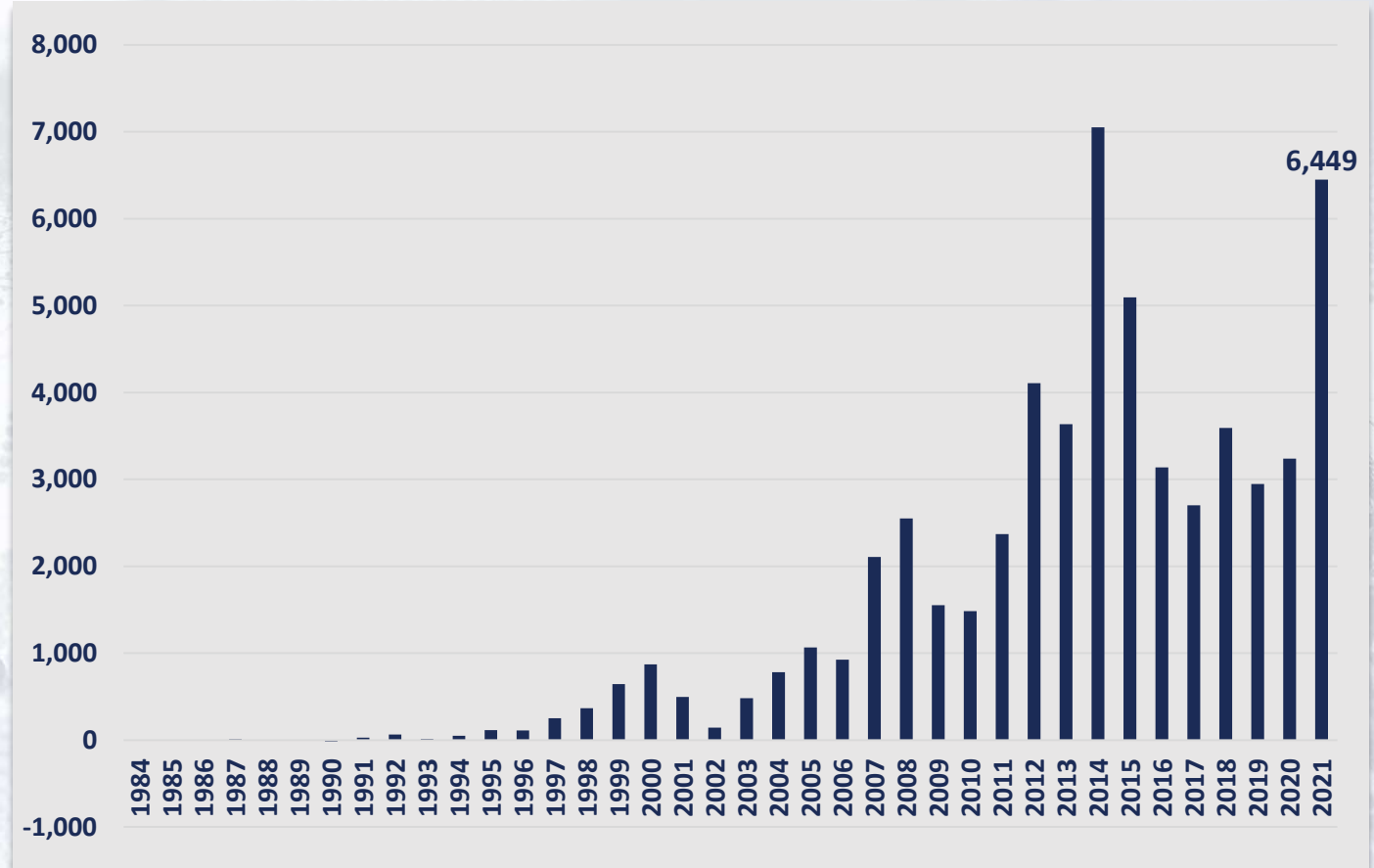

Kaynak: TCMB

- Türk yatırımcıların yurt dışında gerçekleştirdiği doğrudan yatırımların toplamı, 2003'ten 2021 yılına kadar kümülatif olarak 55,3 milyar dolar seviyesine ulaşmıştır.
- 2022 yılı Ekim ayında yurt dışına doğrudan yatırımlar bir önceki yılın aynı ayına göre %51 azalışla 275 milyon dolar olmuştur.

Yurt Dışına Doğrudan Yatırımlar (Milyon ABD Doları)

Kaynak: TCMB

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

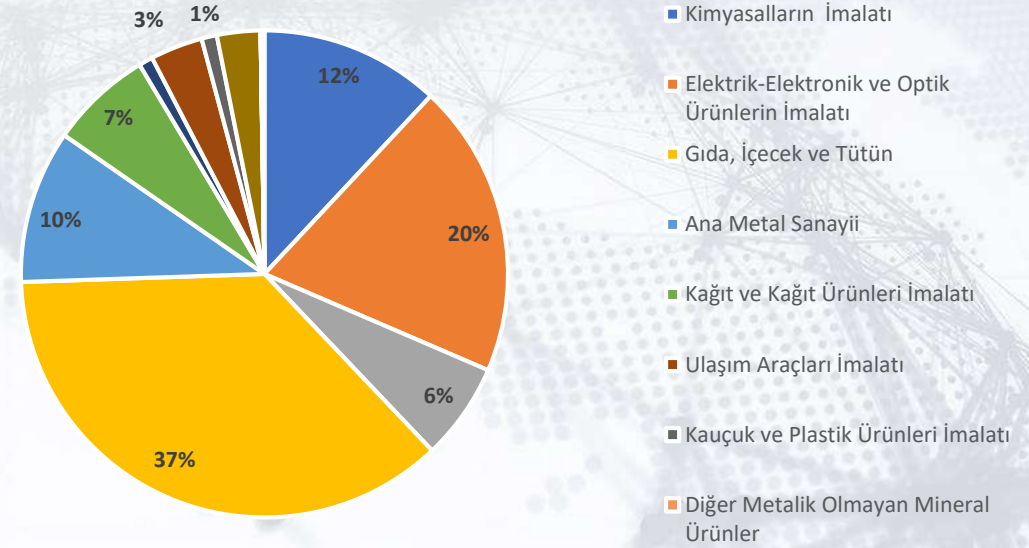
YATIRIM ORTAMI

Yabancı Yatırımların Sektörlere Göre Dağılımı

Milyon Dolar (\$)	Yıllık		Ocak-Ekim	
	2021	2022	2021	2022
TARIM SEKTÖRÜ	17	148	146	52
SİNAİ SEKTÖRÜ	1.188	1.850	1.499	1.465
Madencilik ve taş ocaklığı	128	65	62	180
İmalat	1.010	1.655	1.324	1.179
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtım	49	129	113	106
Su Temini, Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri	1	1	0	0
HİZMETLER SEKTÖRÜ	4.586	5.100	4.305	3.653
TOPLAM	5.791	7.098	5.950	5.170

Kaynak: TCMB

İmalat Sanayisinde Alt Sektörlerin Payı (%) (Ocak-Ekim 2022)

Doğrudan Yabancı Yatırımların (DYY) Ülkelere Göre Dağılımı

Sıra*	Ülkeler	2021 DDY	2022 DDY	2022 DDY
		Ekim	Ekim	Ocak-Ekim
		(Milyon Dolar)	(Milyon Dolar)	(Milyon Dolar)
1	Hollanda	749	78	337
2	Fransa	127	60	99
3	Almanya	479	31	104
4	Avusturya	94	22	68
5	Lüksemburg	368	21	23
6	İngiltere	1.392	15	59
7	Amerika Birleşik Devletleri	1.180	11	77
8	Rusya	3	10	17
9	Tayvan	51	10	23
10	Singapur	32	8	21
11	İsrail	2	7	10
12	Birleşik Arap Emirlikleri	449	5	18
13	Kuveyt	3	5	20
14	Güney Kore	344	5	9
15	İsviçre	521	4	315
16	Danimarka	3	3	7
17	Malta	5	3	3
18	Japonya	222	3	24
19	İspanya	58	2	9
20	Hong Kong	70	2	8
LİSTE TOPLAMI		6.152	305	1.251
TOPLAM		7.098	393	4.738

*Sıralama 2022 Ağustos ayına göre.

Kaynak: TCMB www.ticaret.gov.tr

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

E- SERBEST BÖLGELER

Serbest Bölgelerin Sağladığı Avantajlar

- Üretici Kullanıcılar İçin Vergi Avantajlarından Yararlanma İmkânı
- Orta ve Uzun Vadede Geleceği Planlayabilme İmkânı
- Kâr Transferi İmkânı
- Ticaret Kolaylığı İmkânı
- Gümrük Vergisi Prosedüründen Arındırılmış Ticari Faaliyet İmkânı
- AB ve Gümrük Birliği Kriterlerinin Gerektirdiği Serbest Dolaşım Belgelerinin Temini İmkânı
- Eşitlik Prensibi
- Zaman Kısıtlaması Bulunmaması
- Pazar İhtiyaçlarına ve Şartlarına Göre Serbestçe Belirlenecek Ticari Faaliyet İmkânı
- Gerçekçi Bir Enflasyon Muhasebesi İmkânı
- Yerli ve Yabancı Tüm Pazarlara Erişim İmkânı
- Azaltılmış Bürokratik Prosedür ve Dinamik İşletme Yönetimi
- Stratejik Avantaj
- Her Türlü Ticari ve Sınai Faaliyete Uygun ve Ucuz Altyapı İmkânı
- Tedarik Zinciri İmkânlarından Yararlanma Kolaylığı

Serbest Bölgeler

- 18 Serbest Bölgede 2022 yılı Kasım ayı itibarıyla 90.794 kişilik istihdam sağlanmıştır.
- Batı Anadolu Serbest Bölgesi 08.09.2021 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 4482 sayılı Karar ile ilan edilmiş olup; bölgeyi kurup işletmekle yetkilendirilen Batı Anadolu Serbest Bölgesi Kurucu ve İşleticisi A.Ş. tarafından bölgenin faaliyete geçirilmesine yönelik altyapı yatırımlarına başlanmıştır.

İhtisas Serbest Bölgeleri

- Ülkemizin Ar&Ge, katma değer ve yüksek teknoloji içerikli mal ve hizmet ihracatı payının artırılması amacıyla Bakanlığımızca İhtisas Serbest Bölgeleri projesi hayata geçirilmiştir.
- Bu kapsamda, 20/02/2020 tarihinde İstanbul İhtisas Serbest Bölgesi ilan edilmiştir.
- İhtisas Serbest Bölgelerinde 2635 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile yazılım ve bilişim sektöründe olgunlaşmış ve ihracata yönelmek isteyen Ar&Ge yoğun, yüksek katma değerli, inovasyon ve teknoloji odaklı yatırımlara daha geniş imkânlar ile istihdam ve kira destekleri sağlanmaktadır.
- Bu bölgelerde yazılım ve bilişim sektörlerinde yapılacak yatırımlar öncelikli yatırım konuları arasına alınmış ve 5. bölge yatırım teşviklerinden yararlanmaları sağlanmıştır.
- Önümüzdeki dönemde de katma değerli ve yüksek teknoloji içeren farklı sektörlerde yeni İhtisas Serbest Bölgeleri'nin hayata geçirilmesi çalışmalarına devam edilmektedir.

Serbest Bölgelerin Ticaret Hareketleri (Milyon ABD Doları)

Milyon Dolar	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Yurt içinden Bölgelere	2,887	2,732	2,205	2,125	2,376	2,563	2,665	2,574	3,466
Bölgelerden Yurt dışına	7,701	7,958	7,494	7,041	7,525	8,147	7,978	7,727	9,755
Yurt dışından Bölgelere	7,490	7,059	6,550	5,868	6,404	6,453	5,633	7,028	7,073
Bölgelerden Yurt içine	5,162	4,683	4,012	3,999	4,073	3,766	3,379	4,729	4,325
*TOPLAM TİCARET HACMİ	23,240	22,432	20,261	19,033	20,378	20,929	19,656	22,058	24,618

Kaynak: Serbest Bölgeler Genel Müdürlüğü

**Ticaret akışlarının yönlerine göre toplamı*

- **2022 yılı Ocak-Kasım döneminde serbest bölgelerde gerçekleşen ticaret akışlarının yönlerine göre toplamı 29,7 milyar dolar olmuştur.**

Serbest Bölgelerde Sektörel Yoğunlaşma

İstanbul İhtisas Serbest Bölgesi	Hizmet ve Yazılım
Antalya Serbest Bölgesi	Yat İnşa, Medikal
Kocaeli Serbest Bölgesi	Gemi İnşa
Avrupa Serbest Bölgesi	Hazır Giyim
Mersin Serbest Bölgesi	Hazır Giyim
Bursa Serbest Bölgesi	Otomotiv
İzmir Serbest Bölgesi	Deri
TÜBİTAK – MAM Teknoloji Serbest Bölgesi	AR&GE
Adana Yumurtalık Serbest Bölgesi	Gemi Tamir ve Bakım

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

F- İKİLİ, BÖLGESEL, ÇOKLU VE ÇOK TARAFLI TİCARET

Ticari İlişkiler

➤ İkili Ticari İlişkiler

Avrupa, Asya-Pasifik, Avrasya, Orta Doğu ve Kuzey Afrika, Sahra Altı Afrika, Amerika

➤ Bölgesel Ticari İlişkiler

AB, EİT, D8, KEİ, İİT, İSEDAK

➤ Çok Taraflı Ticari İlişkiler

DTÖ, G20

Serbest Ticaret Anlaşmamız Olan Ülkeler

1. EFTA (Norveç, İsviçre, İzlanda, Liechtenstein) (1992)
2. İsrail (1997)
3. Makedonya (2000)
4. Bosna Hersek (2003)
5. Filistin (2005)
6. Tunus (2005)
7. Fas (2006)
8. Mısır (2007)
9. Arnavutluk (2008)

10. Gürcistan (2008)
11. Karadağ (2010)
12. Sırbistan (2010)
13. Şili (2011)
14. Güney Kore (2013)
15. Morityus (2013)
16. Malezya (2015)
17. Moldova (2016)
18. Faroe Adaları (2017)

19. Singapur (2017)
20. Kosova (2019)
21. Venezuela (2020)
22. Birleşik Krallık (2021)
23. Pakistan *
24. Katar *
25. Lübnan *
26. Sudan *
27. Ukrayna *

(*) İç onay sürecinde

Serbest Ticaret Anlaşması Müzakeresi Devam Eden Ülkeler

Aktif Müzakereler

- 1. Japonya**
- 2. Tayland**
- 3. Endonezya**
- 4. Birleşik Arap Emirlikleri**

Diğer Müzakereler

- 1. Meksika**
- 2. Ekvator**
- 3. MERCOSUR**
- 4. Peru**
- 5. Kolombiya**
- 6. Kamerun**
- 7. Körfez İşbirliği Konseyi**
- 8. Cibuti**
- 9. Seyşeller**
- 10. Somali**

G-20 Dönem Başkanlığı

- ABD, Almanya, Arjantin, Avrupa Birliği, Avustralya, Brezilya, Çin, Endonezya, Fransa, Güney Afrika, Güney Kore, Hindistan, İngiltere, İtalya, Japonya, Kanada, Meksika, Rusya, Suudi Arabistan ve Türkiye'den oluşmaktadır.
- G-20 ülkeleri, dünya ekonomisinin %80'ini; küresel ticaretin %75'ini ve dünya nüfusunun yaklaşık üçte ikisini temsil etmektedir.
- G-20 Dönem Başkanlığı her sene bir üye ülke tarafından yürütülmektedir. G-20 Dönem Başkanlığı 2019 yılında Japonya tarafından üstlenilmiştir. 2020 yılında Dönem Başkanlığını Suudi Arabistan yapmıştır. 2021 yılında G-20 Dönem Başkanlığını İtalya yürütmüştür. 2022 yılında ise G-20 Dönem Başkanlığını Endonezya yürütmektedir.

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

İKİLİ, BÖLGESEL, ÇOKLU VE ÇOK TARAFLI TİCARET

Ticaret Bakanlığı Yurt Dışı Teşkilatı

Hâlihazırda **119** ülke, **179** Merkezde (**3**'ü Daimi Temsilcilik) **179** Ticaret Müşaviri/Ataşesi görev yapmaktadır.